

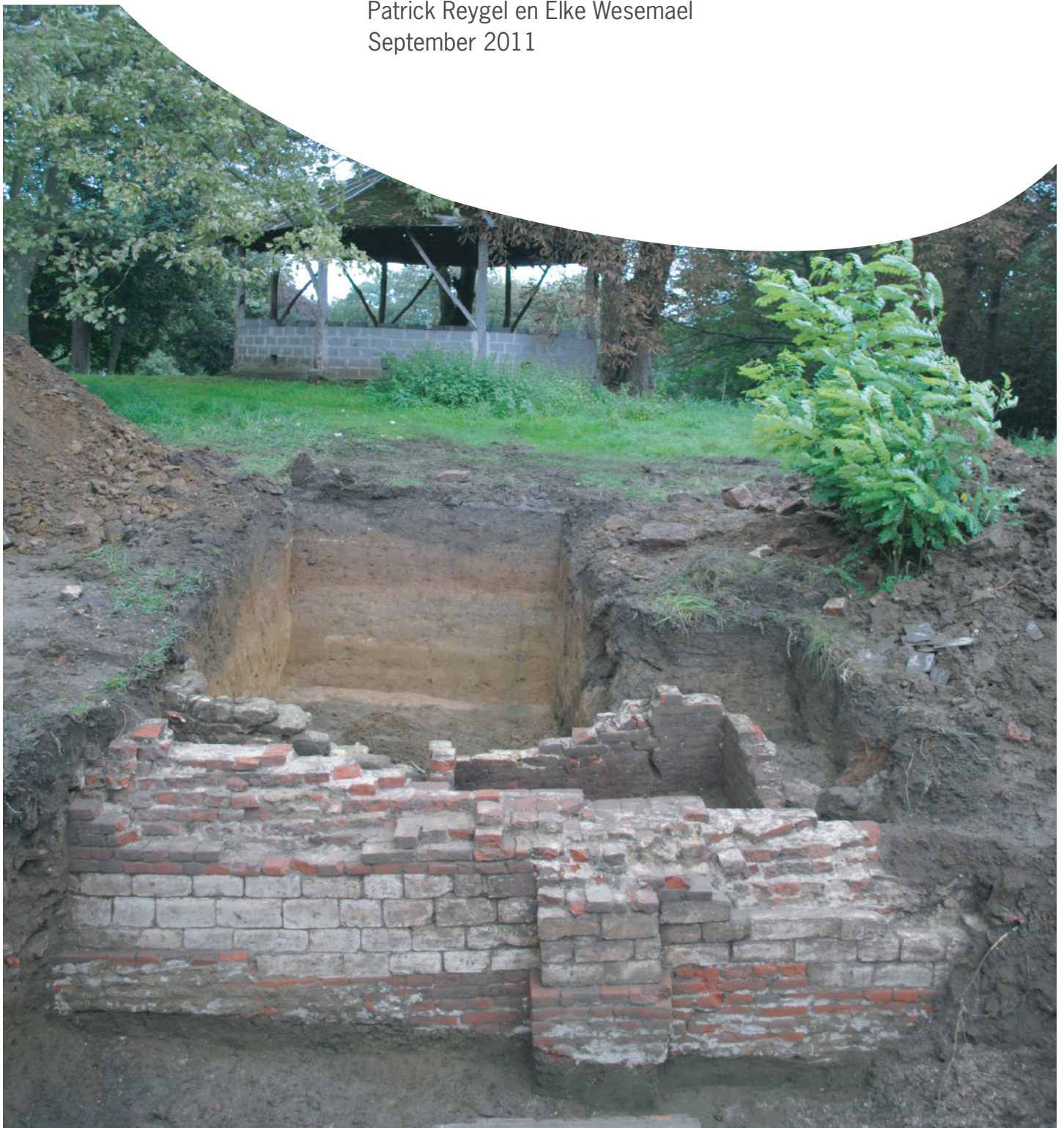
ARON bvba
Archeologisch Projectbureau

RAPPORT 126

Prospectie met ingreep in de bodem aan de zuidelijke toegang van de Keizersberg te Leuven.

Onderzoek uitgevoerd in opdracht van Team Herman van Meer

Patrick Reygel en Elke Wesemael
September 2011

ARON-RAPPORT 126

PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM AAN DE ZUIDELIJKE TOEGANG VAN DE KEIZERSBERG TE LEUVEN

ONDERZOEK UITGEVOERD IN OPDRACHT VAN TEAM HERMAN VAN MEER

Patrick Reygel en Elke Wesemael

Sint-Truiden
2011

Opgraving ☒		Prospectie ☐	
Vergunningsnummer:	2011/304 (11-34693)		
Naam aanvrager:	Elke Wesemael		
Naam site:	Keizersberg, Burchtstraat zn, "zuidelijke toegang"		

Colofon

ARON rapport 126 - Prospectie met ingreep in de bodem aan de zuidelijke toegang van de Keizersberg te Leuven

Opdrachtgever:	Team Herman van Meer
Projectleiding:	Elke Wesemael
Uitvoering veldwerk:	Patrick Reygel, Elke Wesemael, Pakize Ercoskun en Veerle Pauwels
Auteurs:	Patrick Reygel en Elke Wesemael
Foto's en tekeningen:	ARON bvba (tenzij anders vermeld)

Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken op info@aron-online.be. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van ARON bvba mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt door middel van web-publicatie, druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

ARON bvba

Archeologisch Projectbureau
 Diesterstraat 44, bus 201
 3800 Sint-Truiden
www.aron-online.be
info@aron-online.be
 tel/fax: 011/72.37.95

© ARON bvba, Archeologisch projectbureau, 2011

Inhoudstafel

Inleiding

1. Het onderzoeksgebied.....	1
1.1 Algemene situering.....	1
1.2 Historische achtergrond.....	2
1.3 Vroeger archeologisch onderzoek.....	5
2. Het archeologisch onderzoek.....	7
2.1 Doelstelling.....	7
2.2 Verloop.....	7
2.3 Methodiek.....	7
3. Onderzoeksresultaten.....	8
3.1 Bodemopbouw.....	8
3.2 Gaafheid van het terrein.....	9
3.3 De archeologische sporen.....	9
3.4 De vondsten.....	12
3.5 Conclusie.....	14

Bibliografie

Bijlagen

- Bijlage 1: Administratieve gegevens
- Bijlage 2: Lijst met afkortingen
- Bijlage 3: Sporenlijst
- Bijlage 4: Vondstenlijst
- Bijlage 5: Fotolijst
- Bijlage 6: Overzichtsplan
- Bijlage 7: Grondplan
- Bijlage 8: Profielen
- Bijlage 9: Vergunningen

Inleiding

Naar aanleiding van de herinrichting van het parkdomein *Keizersberg* te Leuven, met ondermeer de heraanleg van de zuidelijke toegang, achtte het *Agentschap Ruimte en Erfgoed, Onroerend Erfgoed* van de *Vlaamse Overheid* een *archeologische prospectie met ingreep in de bodem* noodzakelijk. Doel van dit vooronderzoek was de exacte locatie van de historische toegangsweg tot de burcht te lokaliseren zodat bij de verdere inrichting en ontsluiting van het domein rekening kan gehouden worden met de aanwezigheid van deze archeologische waarde.

Dit archeologisch onderzoek werd tussen 6 en 8 september 2011 door het archeologisch projectbureau *ARON bvba* uit Sint-Truiden uitgevoerd, in opdracht van architectenbureau *Team Herman van Meer*.

Fig. 1: Kaart van België met aanduiding van het onderzoeksgebied. (Bron: NGI 2011)

1. Het onderzoeksgebied

1.1 Algemene situering

De *Keizersberg* (TAW 35 m tot 52 m) situeert zich aan de noordrand van de Leuvense binnenstad en maakt deel uit van de zuidelijke heuvels van het *Hageland* die de stad ten noorden, van west naar oost, omringen en gekenmerkt zijn door steile hellingen en plateauvormige heuveltoppen. De *Keizersberg* heeft een oppervlakte van ruim 8 hectare en domineert het Leuvense stadslandschap. Het gebied (Fig. 2) wordt in het noorden begrensd door de *Lüdenscheidsingel*. Stadinwaarts bevindt zich een zeer sterke afhelling, die in het oosten onderbroken wordt door het wandelpad "*Tramweg*". In het oosten wordt de heuvel omsloten door het *Engels Plein*, de *Wolfgang* en *Achter de Latten*, ten zuiden door de *Burchtstraat* en ten westen door de *Mechelsestraat*.

Fig. 2: Kleurenorthofoto met aanduiding van het onderzoeksgebied (geel). Schaal 1:7.500 (Bron: AGIV).

Het onderzoeksgebied bevindt zich in het zuidelijke deel van de *Keizersberg*, op de locatie van de historische toegangsweg ten zuidoosten van het huidige abdijgebouw. Er werd vermoed dat het tracé vanaf het brugje aan de vermoedelijke 19e eeuwse burchttoegang tot aan de oude muurresten beneden aan de *Keizersberg* liep, achter de dichtgemetselde toegang. Kadastraal betreft het hier *Afdeling 1, Sectie A, percelen 10D2, 10Z en 21N*.

Bodemkundig (Fig. 3) wordt deze zone aangeduid als een kunstmatige, door bewoning verstoorte bodem (OB). Langsheen de zuidoost-helling van de heuvel zijn nog sporen zichtbaar van zand- en zandsteengroeven. Waarschijnlijk werd de ijzerzandsteen waarmee de funderingen van gebouwen van de burcht en/of commanderie gebouwd werden, ter plaatse in deze groeves ontgonnen. Ten noorden van de stad komen verschillende gronden voor, o.a. een Edx, zijnde een zwak tot matig gleyige kleibodem met onbekend profiel. Verder treffen we een Lba1, een droge zandleembodem met textuur B horizont en een Aba, een droge leembodem met textuur B horizont aan.

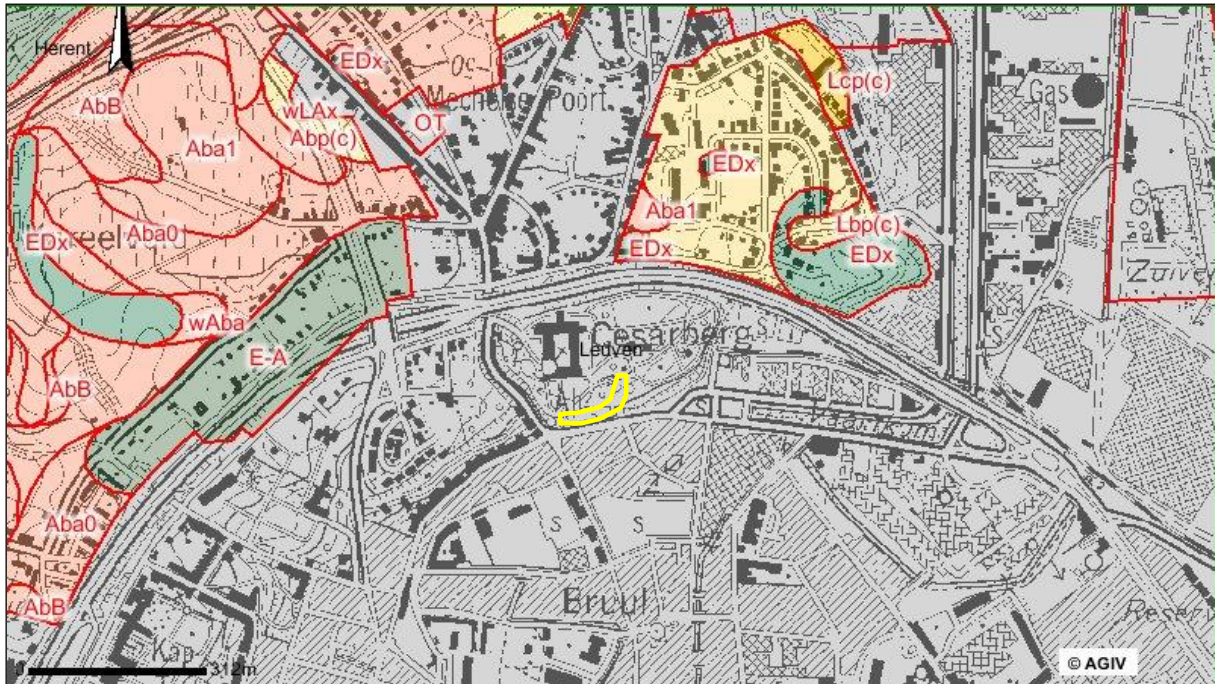

Fig.3: Topografische kaart met overlap van de bodemkaart en aanduiding van het onderzoeksgebied (geel). Schaal 1:10000 (Bron: AGIV)

1.2 Historische achtergrond¹

In Leuven, de eerste hoofdstad van het oude hertogdom *Brabant*, werden volgens de historische literatuur in de volle middeleeuwen (of eerder) drie kastelen gebouwd. Het eerste zou dateren uit de 9de eeuw en was op het eiland in de Dijle gelegen. Vermoedelijk vanaf de 11de eeuw ontwikkelde de stad zich rond een tweede grafelijke slot, op dezelfde plek gelegen. In de 12de eeuw gaven de graven van Leuven er de voorkeur aan de stadskern te verlaten. Ze betrokken een derde burcht boven op de heuvel, die de *Borgberch* genoemd werd, nu de *Keizersberg*. Op deze heuvel situeerde zich naast de hertogelijke burcht tevens de commanderie van de tempelridders. De commanderie was op het oostelijk deel van de *Keizersberg*, op de zogenoemde Wolvenberg, gevestigd eveneens van in de 12de eeuw. Of op de Keizersberg ook oudere als 12de eeuwse versterkingen en/of religieuze gebouwen voorkomen is niet geweten.

Het is vooral de gunstige geografische ligging van de site die een belangrijke rol gespeeld zal hebben voor het bouwen van de burcht op de heuvel. Van op de *Keizersberg* had men een uitstekende controle over de stad, de Dijle en de uitvalsweg naar Mechelen.

Voor de bouw van de tweede stadsomwalling deed de burcht dan ook dienst als uitkijkpost over de noordelijke vlakte. De burcht heeft zijn functie als permanente hertogelijke residentie niet lang vervuld. Door de bouw van

¹ <http://www.keizersberg.be>; Deckers K. (2008) *De Keizersberg te Leuven. Beknopte bouwhistorische nota*, Leuven; Wesemael E. (2011) *Bouwhistorische en archeologische werfbegeleiding naar aanleiding van de restauratieopdracht 'Burchtmuur Keizersberg'*, ARON Rapport 112, Sint-Truiden.

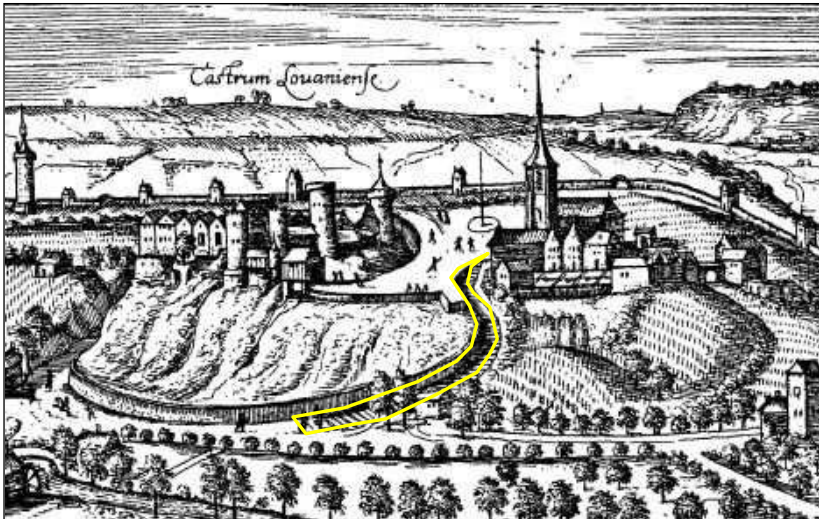

Fig.4: Gravure van Gramaye, 1606. Zich op het 'Castrum Lovaniense', de kerk en de achterliggende tweede stadsmuur met aanduiding van de historische toegangsweg. (Bron: Deckers K. (2008) *De Keizersberg te Leuven. Beknopte bouwhistorische nota, Leuven*)

de tweede stadsomwalling in 1357 werd de burcht weer binnen de stadsmuren gesloten. De hertogen werden weerom afhankelijk van de stad die de toegang tot de burcht controleerde via de Mechelse stadspoort. Het huis van de tempelridders, in het oosten van de heuvel, werd gebouwd in 1187. Bij de opheffing van de orde in 1312 werden ze vervangen door de Hospitaalridders van Sint-Jan. De kapel die bij dit huis hoorde, onder bescherming van Sint-Jan-de-Doper, werd in 1454 vervangen door een nieuwe gotische kerk. De bewoning beneden aan de berg reikte toen zeer lang tot aan de voet van de *Borgtberg*. Men kan zowel de burcht als de kerk onmiddellijk herkennen op heel wat oude gravures uit die tijd.

Fig.5: Detail uit de Ferrariskaart (1771-1778) met aanduiding van het onderzochte terrein. (Bron: Koninklijke Bibliotheek van België)

Zo is er een gravure uit 1606 (Fig. 4) die een zicht geeft op de burcht en de meer oostelijk gelegen kerk en de gebouwen van de commanderij. Via de trappen kwam men boven op het plein. Een restant van de steunmuur van de trappen is nog *in situ* aanwezig. De traptreden werden pas bij de bouw (1897-1909) van de huidige abdij van *Keizersberg* verwijderd.

De stad liet in 1664 drie bastions en een deel van de muur met een lengte van 90 voet afbreken onder het voorwendsel van een risico op instorting. Andere delen werden in de 18de eeuw vernietigd. Deze situatie zien we op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van graaf *de Ferraris* (1771-1778, Fig. 5).

Uit historische bronnen weten we ook dat de toegang tot de burcht, startend aan het kruispunt van de Ridderstraat/Burchtstraat met de Mechelsestraat, in de 15de eeuw van natuurstenen kasseien werden voorzien. De trap was voorzien van brede trappen die niet alleen door voetgangers maar ook door ruiters gelopen konden worden. De muur die zich beneden aan de berg bevond, werd op dit moment ook (gezien de hoeveelheid gebruikt materiaal) ofwel voor het eerst gebouwd, ofwel grondig gerestaureerd.

Verschillende stedenbouwkundige vergunningen tonen aan dat de muren rond de abdij in verschillende fasen en in verschillende materialen werden gebouwd. De eerste dateert uit 1898 voor de bouw van de noordelijke abdijsmuur, in baksteen. In 1907 wordt de bouwaanvraag ingediend voor de westelijke muur met kapitelen en torens, uitgevoerd in blauwe steen evenals de zuidelijke muur in baksteen, ter hoogte van de Burchtstraat.

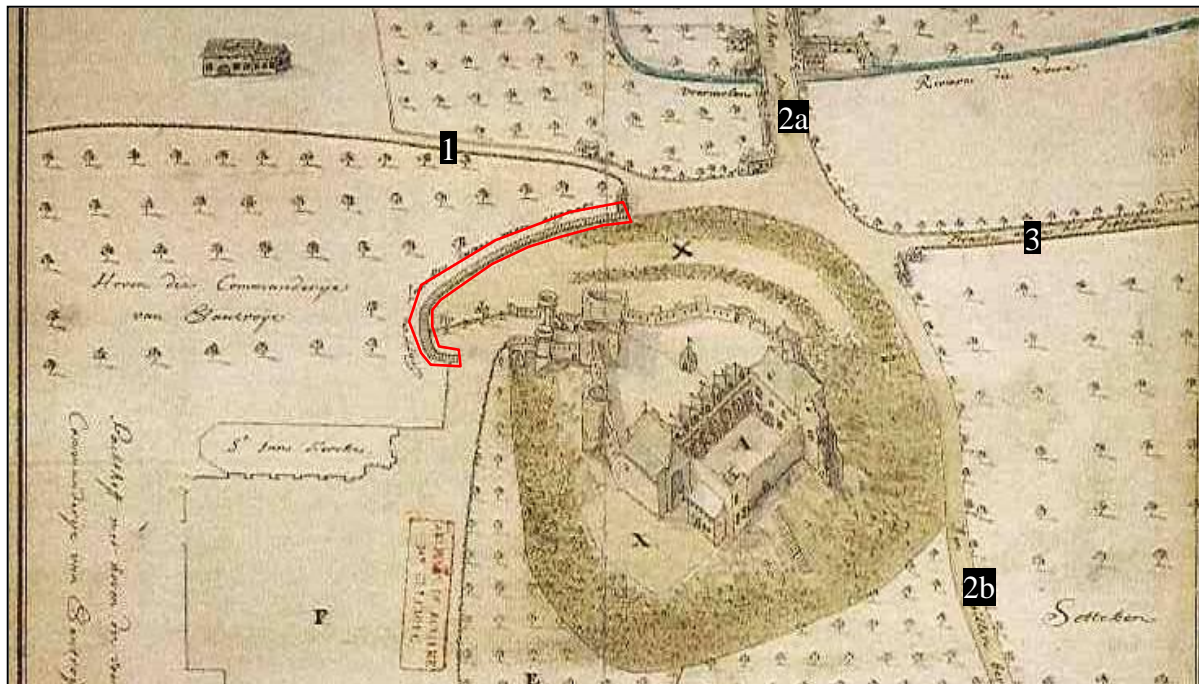

Fig. 6: "Noorderzicht op het kasteeldomein te Leuven". J.A. HUSTIN, 1756 met aanduiding van de toegangsweg (rood). (Bron: Rijksarchief Brussel, Handgeschreven kaarten en plannen. nr. 530)

Wanneer we de iconografische bronnen bekijken zien we dat de toegang met stenen trappen inderdaad op een rond 1540 gemaakte pentekening² afgebeeld staat. Op het plan van Hustin 1756 wordt de ligging verduidelijkt. De toegangsweg start op een plein dat onderaan de helling gelegen is, en waar de huidige Burchtstraat (1), Mechelsestraat (2a), Ridderstraat (3) en opnieuw Mechelsestraat (2b) (Fig. 6) op aansluiten.

De weg liep vervolgens in oostelijke richting hellend omhoog via de flank van de heuvel. Bijna boven maakte hij een scherpe bocht in westelijke richting en kwam hij aan op het plein tussen de commanderie en het poortgebouw van de burcht (Fig. 4). Ook op een kadasterkaart uit 1861 (Fig. 7) en op de IGN kaart uit 1867 (Fig. 8), enkele tientallen jaren voor de afbraak van de weg, is de locatie nog zichtbaar.

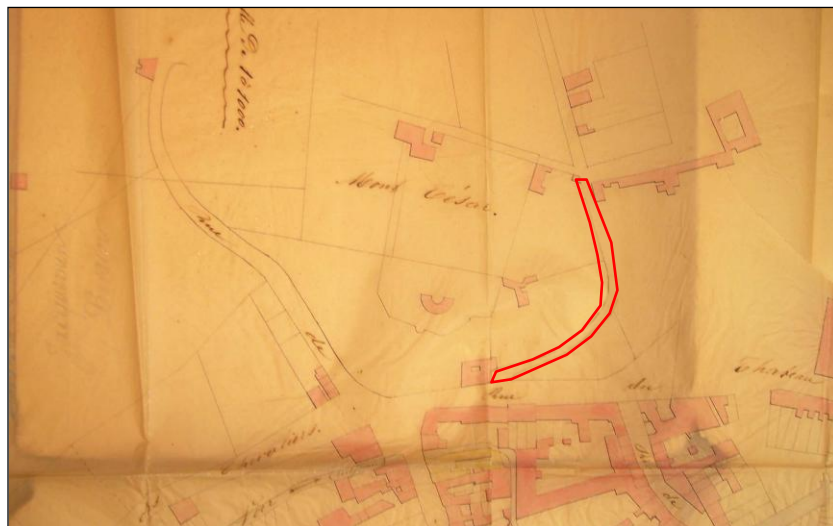

Fig. 7: Kadasterplan 1861, Stedelijk Archief Leuven, met aanduiding van toegangsweg (rood) (Bron: Bouwhistorische nota, K. Deckers)

² Bouwhistorische nota door Katrien Deckers (Brussel. KB. PK. 1ste serie, houtgravures: "Vue de Louvain". Woensam van Worms?)

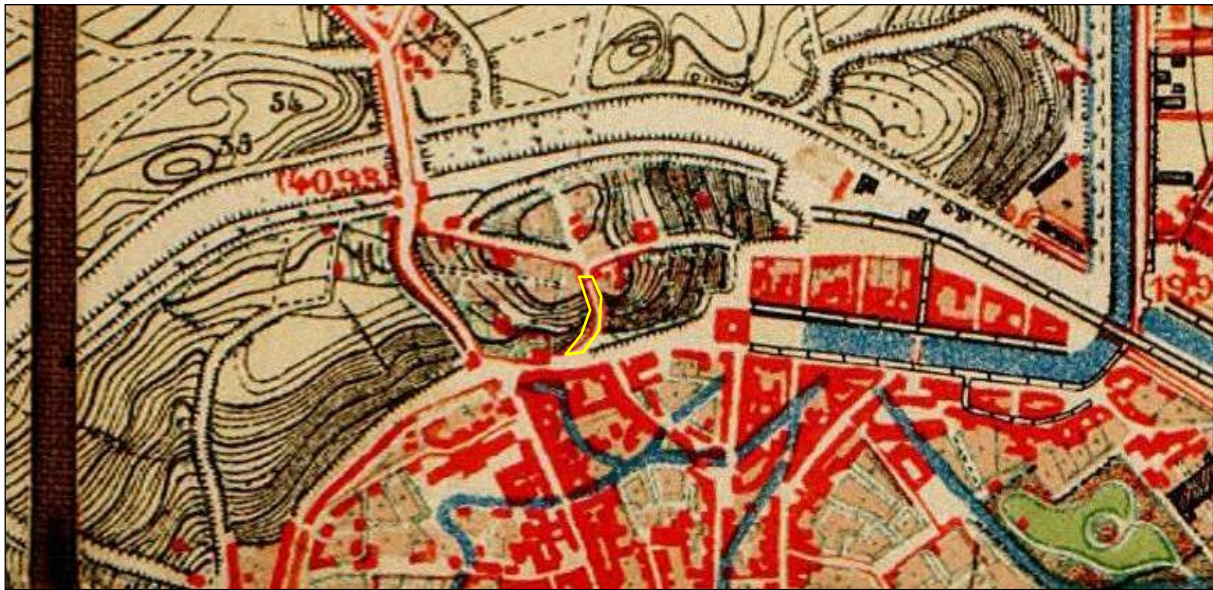

Fig. 8: Detail uit de 'Carte topographique de la Belgique en couleurs (1876: Louvain)' met aanduiding van de toegangsweg (Geel) (Bron: Le patrimoine cartographique de Wallonie).

1.3 Vroeger archeologisch onderzoek

De locatie van de *Keizersberg* is in de CAI gekend onder het nummer 150673 (Fig. 9). In 1943 deed pater Dominique Van Humbeeck archeologische opgravingen ter hoogte van de voormalige burcht. Hij richtte zijn onderzoek ter plaatse van de tweede poorttoren, de walmuur en het woonhuis. Van de tweede poorttoren vond hij zeer beperkte aanduidingen van de funderingen. Van de walmuur vond hij geen sporen terug in het grondarchief. Ook de funderingen van het woonhuis waren grotendeels verdwenen. Helaas is er geen plan van deze opgravingen bewaard gebleven. Verder richtte hij zijn onderzoek aan de commanderij, waar hij onder de neo-Romaanse kerk de fundamenteen blootlegde van de Sint-Jans-de-Doperkapel.³ De *Keizersberg* zelf is ook als monument beschermd sinds 12 juli 2010 onder dossiernummer DB002299, objectnummer OB001906.

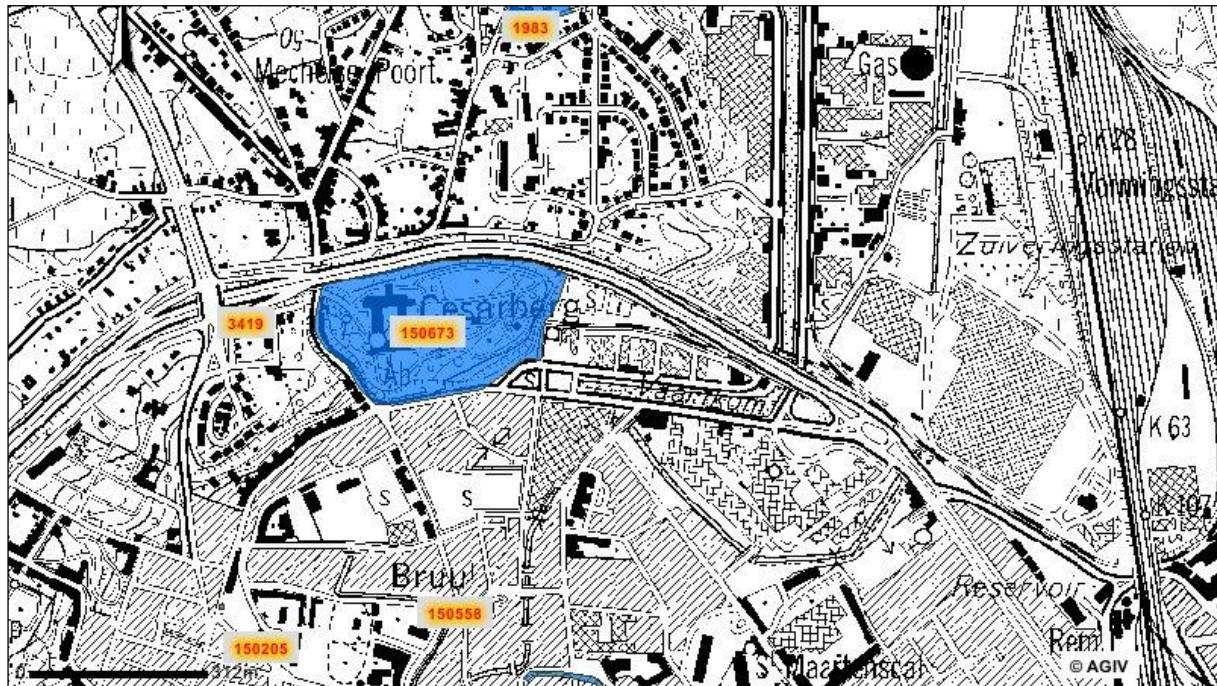

Fig.9: Detail uit de Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van de omliggende vindplaatsen en het projectgebied (rood). Schaal 1:10000 (bron: AGIV).

³ Deckers K. (2008) *De Keizersberg te Leuven. Beknopte bouwhistorische nota*, Leuven, p. 26

In het voorjaar 2011 voerde ARON bvba reeds een bouwhistorische onderzoek en archeologische werfbegeleiding uit, waarbij ook een inschatting gemaakt werd over de mogelijkheid om de originele toegangsweg tot de burcht landschappelijk en archeologisch te detecteren en documenteren.⁴

Tijdens dit onderzoek werd vastgesteld dat een aanvullende digitale opname van het microreliëf met een landmeetkundige GPS zeer moeilijk is omwille van de signaalverstoringen door de helling, gebouwen en bomen. Verder werden drie locaties bepaald waar het nuttig zou zijn om de bodemopbouw te evalueren en de historische weg aan te treffen. De huidige bijzondere voorwaarden van dit project zijn ook op deze locaties gebaseerd. Het betreft hier:

- Locatie 1: Het afdalend pad dat onder het brugje (de vermoedelijke 19^e eeuwse toegang) doorloopt. Hiervan werd eerst vermoed dat dit niet overeen zou komen met de ligging van de historische weg maar eventueel een spoor was van de burchtgracht of een erosiegeul (Fig. 10).
- Locatie 2: De toegangsweg boven op de heuvel die aankomt aan de oostzijde van het voormalige burchtplein.
- Locatie 3: Langs de resten van de muur, opgebouwd in fases van verschillende ouderdom, die beneden aan de helling gelegen is.

Op 26 mei, 7 juni en 4 juli werd ook door ARON bvba aan de zuidoostelijke zijde van de Keizersberg (Wolvenpoort) twee proefputten gezet en werden de afgravingen achter de keermuur opgevolgd alsook de aanleg van het wandelpad in de holle weg. Hieruit bleek dat de bovenste 2 meter bodem van de Keizersberg aan deze zijde verstoord was. Ten noorden van het nieuwe wandelpad werden wel muurresten aangetroffen die deel uitmaakten van een ouder gebouw, behorende tot de commanderij of één van de bijgebouwen.⁵

Fig. 10: Locatie 1: Het afdalend pad dat vanaf het plateau onder het brugje doorloopt. Vermoedelijk is de huidige constructie 19de eeuws en werd het als een landschapselement in de parktuin van de huidige abdij gepast. Voorafgaand aan het onderzoek werd was één van de hypotheses dat deze depressie een herinnering was aan de oorspronkelijke Middeleeuwse toegangsweg tot het burchtplateau.

⁴ Wesemael E. (2011) *Bouwhistorische en archeologische werfbegeleiding naar aanleiding van de restauratieopdracht 'Burchtmuur Keizersberg'*, ARON Rapport 112, Sint-Truiden.

⁵ Reygel P. & Wesemael E. (2011) *Archeologische opgraving aan de Wolvengang te Leuven*, ARON Rapport 120, Sint-Truiden.

2. Het archeologisch onderzoek

2.1 Doelstelling

De opdracht bestond uit het uitvoeren van een prospectie met ingreep in de bodem (proefsleuvenonderzoek). Het doel van dergelijk onderzoek is het opstellen van een rapport dat een ruimtelijke en inhoudelijke analyse maakt van mogelijk aanwezige archeologische resten op het onderzoeksterrein. Na evaluatie van de onderzoeksresultaten kan het onderzoeksterrein al dan niet archeologievrij worden verklaard, of kunnen zones met en zonder archeologische sporen onderscheiden worden. In geval van relevante archeologische bodemsporen kan vervolgens in samenspraak met de bouwheer en de erfgoedconsulent de inrichting van het terrein eventueel worden bijgestuurd, of een onderbouwde selectie van bedreigde en te onderzoeken zones worden opgemaakt.

Conform de bijzondere voorwaarden aan de vergunning opgelegd door het Agentschap Ruimte en Erfgoed, Onroerend Erfgoed zou het veldwerk bestaan uit het aanleggen van 3 proefsleuven om de zuidelijke toegang tot de site *Keizersberg* te lokaliseren.

2.2 Verloop

Voorafgaandelijk aan het onderzoek werd op naam van Elke Wesemael een vergunning voor het uitvoeren van een prospectie met ingreep in de bodem bij het agentschap Ruimte en Erfgoed, Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid aangevraagd. Deze vergunning werd op 25 augustus 2011 afgeleverd onder het dossiernummer 2011/304 (11-34693). De vergunning voor het gebruik van een metaaldetector werd afgeleverd onder dossiernummer 2011/304 (2) (11-34693).

Het onderzoek, in opdracht van architectenbureau *Team Herman van Meer*, stond onder leiding van terreinverantwoordelijke Patrick Reygel en werd uitgevoerd tussen 6 en 8 september 2011 door Patrick Reygel afwisselend bijgestaan door Elke Wesemael, Pakize Ercoskun en Veerle Pauwels. De groendienst van de stad Leuven leverde een kraan met machinist op 6 en 7 september en op 6 september bracht Els Patrouille, erfgoedconsulente van de provincie Vlaams-Brabant, een bezoek aan de site. Door de slechte locatie op een helling en de vele bomen werden de GPS-signalen grondig verstoord en werd het landmeetkundig inmeten bemoeilijkt. Het grondplan werd dan ook handmatig afgewerkt.

2.3 Methodiek

Na aanleg van de eerste proefsleuf, dwars over de afdalende geul die onder het brugje liep (de vermoedelijke 19^e eeuwse toegang, Fig. 10), werd de locatie van de zuidelijke toegangsweg naar de burchtsite reeds gevonden. In overleg met de erfgoedconsulente, Els Patrouille, werd beslist om de tweede en derde proefsleuf niet aan te leggen. Dit omdat de belangrijkste doelstelling, het lokaliseren van de weg, na het sonderen op de eerste potentiële locatie ingevuld was.

Na overleg werd besloten om de eerste proefsleuf een halve meter te verbreden om de gevonden sporen beter te kunnen onderzoeken. In het totaal werd er op deze wijze 30m² oppervlakte onderzocht (Fig. 11).

De aanwezige sporen werden, na het opschonen, genummerd en conform de bijzondere voorschriften beschreven en gefotografeerd. Vervolgens werden de sporen ingemeten en werden de verschillende vondsten per spoor ingezameld en geregistreerd. Tot slot werd de sleuf ook op metalen vondsten gescreend door middel van een metaaldetector.

Fig. 11: Proefsleuf 1 vanuit het westen met muur S6.

Alle profielen⁶ werden eveneens ingetekend op schaal 1/20ste, gefotografeerd en beschreven. Bij de uitwerking van het proefsleuvenonderzoek werd een databank opgesteld met een fotolijst, sporenlijst en vondstenlijst. De veldtekeningen en dagrapporten werden gedigitaliseerd. Proefput 1 werd arbitrair in 3 zones verdeeld om beschrijvingen te vergemakkelijken. Het meest westelijke deel werd zone 1, centraal zone 2 en in het oosten zone 3.

3. Onderzoekresultaten

3.1 Bodemopbouw

Zoals reeds eerder werd aangehaald bevatte de *Keizersberg* aan de zuidoost-helling van de heuvel nog sporen van zand- en zandsteengroeven. Deze (ijzer)zandsteen kwam ook in proefput 1 tevoorschijn als moederbodem.

Onder een ca. 20 cm dik pakket teelaarde bevonden zich verschillende vulpakketten, aangevoerd na de bouw van de toegangsweg of bij de artificiële ophoging van de helling naar de burcht toe.

Fig. 12: Noordprofiel in zone 3.

In zone 1, het westelijke uiteinde van de proefput, bevond er zich onder de lagen verstoorde grond een zandig groen pakket (ZA) dat overging in de ijzerzandsteen moederbodem (IJZ) op een diepte van ca. 1 m 60 (46,40 m TAW). Bovenop het groene zand lag een dik en zeer compact zandleempakket (ZL). Deze drie lagen zijn natuurlijk. Op het bovenstaande profiel (fig. 12) zijn verder S3 en S11 te zien. S3 is een deel van de vulling die zich in een moderne rioleringsleuf op het tracé van de toegangsweg bevond. S11 is een roodbruine zandleem pakket dat enkele spikkels baksteen en kiezeltes bevatte. S11 lag bovenop ZL maar was opvallend minder compact en hard. Er bestond geen afgelijnde scheiding tussen ZL en S11. Vermoedelijk gaat het hier om een oude cultuurlaag.

Zone 2 was bijna volledig verstoord en slechts op een kleine zone kon de groene zandbodem bereikt worden op een diepte van 46,5 m TAW. De moederbodem van ijzerzandsteen werd echter niet aangesneden. In zone 3 werd wel de groenige zand en ijzerzandsteen overall bereikt op een diepte van 46,5 m TAW. Uit het noordprofiel (Fig. 12) bleek echter dat de oorspronkelijke bodem een andere helling had dan de huidige (de vanzelfsprekende helling naar het zuiden buiten beschouwing gelaten). Het groene zand vertoonde hier een licht daling naar het oosten, terwijl het huidige terrein hier naar het westen afhelde. Het is dus mogelijk dat het oorspronkelijke terrein een afhelling naar het oosten had, waarna de creatie van de toegangsweg de depressie vormde die we nu nog zien.

⁶ Het zuidprofiel slechts gedeeltelijk omwille van de slechte toestand.

De oost-west lopende proefsleuf werd dwars aangelegd op de geul die van noord naar zuid afhelde. Ter hoogte van deze proefsleuf had deze geul een diepte van 80 cm ten opzichte van de zijanten die zich op een hoogte van 48,5 m TAW bevonden.

3.2 Gaafheid van het terrein

Centraal in zone 2 en verder lopend naar het noorden en zuiden lag een riolering (S17) op een diepte van ca. 1 m. Deze stond niet aangegeven op plannen en liep waarschijnlijk via de helling verder naar de straatkant. Twee buizen werden aan elkaar verbonden door middel van een controleput uit baksteen afgedekt met een herbruikte blauwe steen, om trapsgewijs de hellingsgraad van de riolering te vergroten. Verderop kunnen waarschijnlijk nog meer van dergelijke putten verwacht worden. De aanleg van de riolering zorgde voor een dikke verstoorde laag (S3) die zich over volledig zone 2 situeerde met een minimale diepte van 1 m 40. In de jaren '70 werden er een tweede verstoring (S16) gegraven doorheen zone 2 (Fig. 13)⁷. Het betrof de aanleg van een reserve elektriciteitskabel die van de abdij naar beneden liep, onder het brugje door, richting straat. Deze kabel lag op een diepte van ca. 65 cm, werd omgeven door stabilisé zand en was afgedekt door bakstenen en een natuursteen. Door de locatie van de kabel, op 10cm van muur S5, kon de zijkant van deze muur niet verder worden vrij gelegd en was het onduidelijk of de opbouw gelijkaardig was aan muur S6.

Het verdere traject van de voormalige weg op de flank van de helling valt niet te lokaliseren. Wegens de erosie en de vele grondverschuivingen heeft het uitzicht van de helling een sterke verandering ondergaan doorheen de tijd. De muurdelen die zich langs de oostzijde van het vroegere wegtracé bevinden, op het bovenste kwart van de helling, zijn met zekerheid in dezelfde bouwfase te plaatsen als de twee baksteen muurdelen die in de proefput werden aangetroffen. Dieper naar beneden toe wordt de situatie geheel onduidelijk. Nergens is in de micromorfologie van de helling nog een spoor te vinden van de voormalige weg. Ook hadden wij bij het bewandelen van de helling sterk de indruk dat deze nu veel steiler is aan de voet als in het verleden (vergelijkend met de iconografische bronnen) het geval moet geweest zijn. Mogelijk is aan de voet van de helling doorheen de eeuwen veel grond weg gehaald om de Burchtstraat te verbreden, en om de huidige omheinings/terrasmuur te bouwen.

Fig. 13: Zone 2 met riolering (S17) en elektriciteitskabel (S16).

3.3 De archeologische sporen

De meeste sporen waren muren, gebouwd tot op de moederbodem van ijzerzandsteen (S7). Zo ook de oudste noord-zuid lopende muur S9 (Fig. 14). Deze muur was opgebouwd uit grote onregelmatige blokken Brabantse kalkzandsteen⁸ die tot een muur gestapeld waren. Tussen de stenen bevond zich geen kalkmortel maar wel resten van groen zand, waarschijnlijk omdat de muur tegen S4 was aangebouwd. Deze muur zou een voorloper kunnen zijn van muren S5 en S6 (Cfr. *Infra*) en dus ook één van de muren die de oudste toegangsweg naar de

⁷ Mondelinge informatie verkregen van één van de Benedictijnermonniken die een bezoek bracht aan de opgraving.

⁸ Mogelijk witte arduyn of Gobertangesteent.

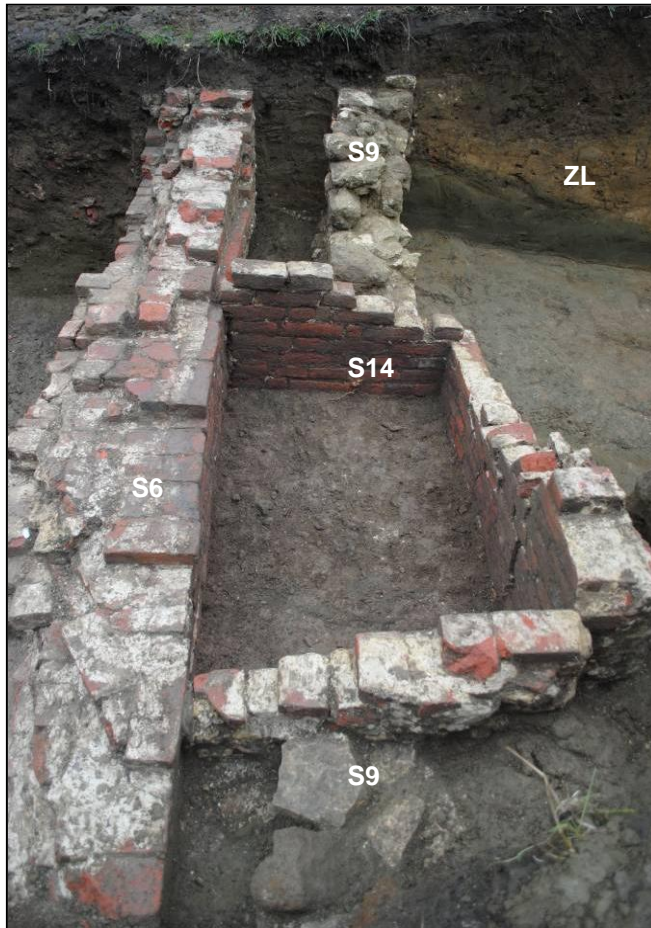

Fig. 14: Muren S9 en S6 met de jongere put S14.

burcht flankeerde aan de oostkant. De tegenhanger aan de westkant werd echter niet gevonden en was mogelijk verwijderd door de bouw van latere structuren. De datering van de 90 cm hoge en 40 cm brede muur kan dus mogelijk tot de 12de eeuw teruggebracht worden, de periode van de eerste toegangsweg.

Ten oosten van muur S9 lag een dik en zeer compact zandleempakket (ZL) (Fig. 14). Dit pakket vertrok vanop de groene zandbodem S4 maar in plaats van mee af te dalen naar het oosten zoals S4 (*cfr. Supra*) liep de bovenkant van het ZL-pakket vrij horizontaal en tot op een gelijke hoogte als de bovenkant van S9. De horizontale bovenkant zou verklaard kunnen worden als het loopniveau dat gecreëerd werd op dezelfde hoogte als muur S9. Ten westen van S9 werd dit spoor niet verder aangetroffen. Aan deze zijde werd de moederbodem afgegraven voor de bouw van de weg en andere muren.

Parallel met S9 werden 2 jongere muren gevonden S5 en S6 (Fig. 11, 14 en 15). Beiden kunnen gezien worden als de muren die de toegangsweg naar de burcht flankeerden. S6 was op 40 cm afstand gelegen van muur S9 en had een breedte van ca. 60 cm. In het oosten had de muur een hoogte van 70 cm vertrekkend van op de ijzerzandsteen moederbodem. In het westen liep de muur dieper en had hij een diepte van 1 m 30 tot op de moederbodem. De muur werd dus deels op en deels tegen de ijzerzandsteenbodem gebouwd. Het oostelijk deel en de eerste 60 cm van het westelijk deel waren opgebouwd uit een onregelmatig baksteenpatroon (25 x 12 x 6 cm of kleinere stukken) gevat in een witgrijze kalkmortel. In het westen was het diepere stuk muur verder opgebouwd uit 3 of 4 rijen van rechthoekig gekapte Brabantse kalkzandsteen⁹ in verschillende formaten. Ondanks dat de bakstenen in een onregelmatig patroon gemetst waren, was het duidelijk dat de westkant beter was afgewerkt, vanzelfsprekend omdat deze de weg flankeerde. De witte lijn in de muur, gevormd door de witte stenen, liep samen met de onderkant van de muur steeds dieper naarmate de helling afdaalde. Ook dit toonde aan dat de muur de helling mee volgde. De bovenste rijen van aanwezige bakstenen waren erg beschadigd. Hoe de muur bovenaan afgewerkt was blijft dus onduidelijk.

⁹ Mogelijk witte arduyn of Gobertangesteent.

Fig. 15: Muren S5 en S6.

S5 was de tweede muur die 3 meter meer westelijk lag. Beide muren leken naar het zuiden toe iets naar elkaar te lopen, maar door de korte breedte van de proefsleuf kan dit moeilijk bewezen worden. Wel is duidelijk dat beide muren net de aanwezige geul flankeerden en, indien ze doorliepen, ook onder het aanwezige brugje door gingen. Muur S5 was 60cm breed en 1m hoog aan de westkant. De oostkant van S5 was niet zichtbaar door de aanwezigheid van een recentere verstoring maar vermoedelijk gelijkaardig afgewerkt als S6. Ook deze muur was onregelmatig opgebouwd met bakstenen en mortel zoals S6. Daarnaast werd ook het fundament steeds dieper in zuidelijke richting. De afstand tussen de twee muren toonde aan dat de toegangsweg naar de burcht ongeveer 3 meter breed was. Van deze weg werden echter geen sporen teruggevonden. Wel werden enkele losse kasseien in de verstoorde grond gevonden. Uit andere bronnen¹⁰ weten we dat de eerste bestrating van de weg uit 1405/1406 dateerde en uiteindelijk aan het eind van de 19de eeuw werd weggehaald door de monikken. De trap geflankeerd door deze muren is ook zichtbaar op verschillende afbeeldingen (cfr. *supra*: 1.2). Hieruit blijkt dat er zich ten noorden van de proefsleuf nog een bocht moet bevinden waar de weg naar de burchtingang draaide.

In het oostprofiel, en deels in het noordprofiel, was laag S11 te zien. Dit roodbruine zandleem pakket bevatte enkele spikkels baksteen en kiezeltjes. S11 lag bovenop S10 maar was opvallend minder compact en hard. De laag stopte abrupt in het oostprofiel, ter hoogte van de aanleg van put S14 (cfr. *infra*). Deze put (Fig. 14, 16), die mogelijk zorgde voor de abrupte begrenzing van S11, was gebouwd na de aanleg van muur S6 en gebruikte de natuurlijke ijzerzandsteen als bodem. S14 was een rechthoek van 1m op 1m60 gemetst in een onregelmatig baksteenpatroon (25 x 12,5 x 5,5 cm) gevat in een geel witte kalkmortel. De 3 muren van de put waren 1 tot 2 bakstenen dik en maximaal bewaard tot 65 cm hoogte¹¹. In het westen was de put begrensd door aansluiting met muur S6. De 3 muren waren niet vastgemetseld aan S6 en ook de binnenkant van de put was niet met mortel afgewerkt. Verder werd S14 doorheen muur S9 gebouwd en bevatte hij vrij veel vondsten¹². Opvallend waren vooral de grote hoeveelheid volledige aardewerken kamerpotten die bovenaan de put lagen. Deze volledige potten, de geringe diepte en het feit dat de put niet waterdicht was, doen vermoeden dat we hier niet met een beerput maar eventueel met mest- of composthoop te maken hebben. Ten oosten van de aangelegde weg hebben er zich immers ooit wijngaarden en andere gewassen bevonden. Aan de hand van het overige materiaal kan de put eind 16^e begin 17^e eeuw gedateerd worden. Muren S5 en S6 dateren dus van vóór deze periode. De volledige inhoud van de put werd ook bewaard als monster voor eventueel verder onderzoek.

¹⁰ Amand D. 1999: *De Hertogelijke Burcht op de Keizersberg te Leuven (12de-18de eeuw): historisch, overzicht en computerreconstructie*, Licentiaatthesis KULeuven, 272-273.

¹¹ Ongeveer even hoog als de bovenkant van muur S6.

¹² Besproken in hoofdstuk 3.4.

De hoek die gevormd werd tussen S6, S14 en S9 was opgevuld met de bruingrijze tot groene zandleemlaag S8 die enkele spikkels baksteen, mortel, steen en houtskool bevatte. In zone 1, het westelijk deel van de proefsleuf, werden enkele sporen gevonden die mogelijk met de aanleg van S5 te maken hadden: S1 en S2. S2 was een klein lichtbruin spoor, deels zichtbaar in het west- en zuidprofiel en deels in het grondvlak. Het zandleem spoor bevatte enkele spikkels mortel, houtskool, zandsteen, lei en vooral baksteen. S1 lag hierboven en omvatte bijna heel zone 1. Het bruine leemspoor bevatte restjes baksteen, mortel, steen, lei en spikkels houtskool. Door de kleine oppervlakte van de proefsleuf blijft het echter onduidelijk of het om een aanlegspoor van S5 ging of iets anders. Beide lagen bevatten geen vondsten die enige datering konden geven.

Bovenop S11 bevond zich in zone 3 een loopvlak (S12). Dit zandlemen laagje van enkele cm's dik bestond uit drie kleuren die soms overlaptten: witgrijs, groengrijs of zwartrood. Boven op S12 lag nog een dun roodbruin laagje: S13, zonder vondsten. Net als S11 werden S12 en S13 ook plots afgesneden. Of dit gelijktijdig met S11 gebeurde of door latere afgravingen is echter niet duidelijk.

Tijdens de aanleg van de proefsleuf was het vaak moeilijk om de verschillende lagen van elkaar en van de latere verstoorde afdeklaag S3 te onderscheiden¹³. Pas na het opkuisen van profielen werd de aanwezigheid van de verschillende lagen duidelijk. Naast het materiaal uit put S14 werden alle overige vondsten gedaan in S3, de bruine recentere laag die over de ganse sleuf en vooral in zone 2 voorkwam. Deze laag bevatte zeer veel baksteen, mortel, houtskool en leisteen.

3.4 De archeologische vondsten

In proefsleuf 1 werd een totaal van 474 vondsten gedaan. 451 hiervan kwamen uit put S14 (V1 t.e.m. 16). De 23 overige vondsten (V17 en V18) werden allen gevonden in S3 en lagen dus uit hun context. Deze laatste vondsten waren: 4 botfragmenten, 3 metaalvondsten, 2 fragmenten dakpan, 1 natuursteen (kassei) en 13 fragmenten aardewerk waaronder Delfts blauw, steengoed en een bodem van een Raeren kan. De kassei was ruw gekapt en bovenaan sterk afgesleten. De kans dat dit een steen was die behoorde tot de oude weg is vrij groot. Bij de metaalvondsten zat ook een Bourgondische duit van de aartshertog Albrecht en Isabella uit 1617¹⁴ (Fig. 16).

Fig. 16: Bourgondische duit uit 1617.

De 451 vondsten uit put S14 (Fig. 17) kunnen verder opgedeeld worden in 344 scherven aardewerk, 29 fragmenten glas, 69 fragmenten bot, 6 metaalvondsten, 1 baksteenfragment met aanzet van een opening, 8 oesterfragmenten en 2 stukjes van hetzelfde aardse pijpje.

Het botmateriaal was afkomstig van meerdere dieren waaronder enkele stukken van een zeer groot dier (koe of paard) en een knaagdier (vermoedelijk konijn).

¹³ S3 bevatte ook het recente riool en de reserve elektriciteitskabel.

¹⁴ Vz: Gekroond bourgonisch schild (ALBE)RT[VS.ET]ELISABET.DG); Az: Schuin stokkenkruis door een vuurijzer met teken van orde van het gulden vlies (ARCHI[DVCES]AVST[DVC]ES[BVR]G.BRABJ).

Fig. 17: Put S14 met veel aardewerk.

Eén van de metalen voorwerpen bleek een halve riemtong te zijn die gedateerd kan worden in de 15e eeuw¹⁵. Het aarden pijpje brengt de oudste datering van de put echter terug tot het einde van de 16e eeuw.

Bij de 29 glasscherven konden met zekerheid 8 individuen herkend worden, waarvan één herkenbaar als krautstrunk¹⁶ uit blauwgroen waldglas (1450-1525)¹⁷. Deze grote beker bezet met puntnoppen en een geknepen voetring had een hoogte van 10,5cm en opening van 8,5cm.

Bij de 244 scherven aardewerk waren er ook een grote hoeveelheid gefragmenteerde en 7 volledige kamerpotten in Raeren steengoed met zoutglazuur¹⁸ (Fig. 18). In het totaal werden nog 13 oren en 13 bodems gevonden. We kunnen dus veronderstellen dat er zeker 20 individuen waren. De kamerpotten hadden niet allemaal dezelfde vorm maar dateren waarschijnlijk uit de 2de helft van de 16de eeuw¹⁹. Verder kwamen ook fragmenten van een late grape, een roodbakkende kruik met zoutglazuur, fragmenten van 2 borden die met wit slib beschilderd waren en enkele fragmenten Raeren aardewerk. Eén van de borden toonde centraal een grote vogel, waarschijnlijk een duif (Fig. 19).

Fig. 18: Kamerpot uit steengoed (V13).

¹⁵ Vergelijkbaar aan de riemtong n° 80 uit: Opsteyn L. 1996: Grote vondsten uit de Kleine Gete, tentoonstellingscatalogus, *Brabantse Folklore* 289, 91.

¹⁶ Een tonvormig lichaam met puntnoppen, een smalle convexe liprand en een bodem met 'ziel' (holle onderkant) en smalle standring.

¹⁷ Vergelijkbaar aan beker n° 270 (glas) uit Bartels M. 1999: *Steden in scherven 2: catalogus, Vondsten uit beerputten in Deventer, Dordrecht, Nijmegen en Tiel (1250-1900)*, Amersfoort.

¹⁸ Eén kamerpot, V11, was gevormd in roodbakkend aardewerk.

¹⁹ Vergelijkbaar aan kamerpot n° 269-270 en 276 (aardewerk) uit Bartels M. 1999: *Steden in scherven 2: catalogus, Vondsten uit beerputten in Deventer, Dordrecht, Nijmegen en Tiel (1250-1900)*, Amersfoort.

Fig. 19: Bord met slibversiering (V2).

Bij het Raeren aardewerk kwam een klein wijnkannetje voor (Fig. 20) en een halsfries fragment van een kruik²⁰ versierd met maskers en vegetale motieven (eventueel boerendanskruik). Ook deze fragmenten dateren rond de het einde van de 16^e eeuw – begin 17^e eeuw. We kunnen dus besluiten dat de put uit deze periode dateerde.

Fig. 20: Raeren wijnkan (V1).

3.5 Conclusie

Tussen 6 en 8 september werd door ARON bvba op de *Keizersberg* te Leuven in opdracht van *Team Herman van Meer* een prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd. Doel van dit onderzoek was de historische toegangsweg van de oude burcht te lokaliseren naar aanleiding van de herinrichting van het parkdomein *Keizersberg* te Leuven.

Deze toegangsweg, die ook op verschillende oude gravures nog herkenbaar is, vertrok onderaan de zuidelijke kant van de *Keizersberg* en liep in oostelijke richting hellend omhoog via de flank van de heuvel. Bovenaan maakte hij een scherpe bocht in westelijke richting en kwam hij aan op het plein tussen de commanderij en het poortgebouw van de burcht.

Aan de hand van een bouwhistorische onderzoek dat enkele maanden eerder door ARON bvba werd uitgevoerd²¹, werden drie locaties bepaald waar het nuttig zou zijn om de bodemopbouw te evalueren en de

²⁰ Vergelijkbaar aan kruiken Fig. 13 uit: Wouters W., Ervynck A., e.a. 1994: *Een postmiddeleeuwse beerput aan de Hasseltse poort te Tongeren*, in: *Archeologie in Vlaanderen* 4, 337; Fig. 99, 316 en Pl. 37 uit: Hurst J.G. e.a. 1986: *Pottery produced and traded in north-west Europe 1350-1650*, Rotterdam Papers VI, 304-305.

²¹ Wesemael E. (2011) *Bouwhistorische en archeologische werfbegeleiding naar aanleiding van de restauratieopdracht 'Burchtmuur Keizersberg'*, ARON Rapport 112, Sint-Truiden.

historische weg aan te treffen. Op de eerste locatie, dwars over de afdalende geul die onder het brugje liep, werd de locatie van de zuidelijke toegangsweg reeds gevonden. In overleg met de erfgoed consulente, Els Patrouille, werd beslist om de tweede proefsleuf niet aan te leggen. Ook de derde proeflocatie was onmogelijk om te onderzoeken wegens de gevaarlijke locatie onderaan de helling.

Zoals verwacht bestond de moederbodem van de locatie uit (ijzer)zandsteen. In zone 1, het westelijke uiteinde van de proefput, bevond zich een zandig groen pakket (ZA) en een pakket zandleem (ZL) boven de ijierzandsteen rots (IJZ) op een diepte van ca. 1 m 60 (46,40 m TAW). Zone 2 was bijna volledig verstoord en slechts op een kleine zone kon de groene zandbodem bereikt worden op een diepte van 46,5 m TAW. In zone 3 werd wel de groenige zand en ijierzandsteen overal bereikt op een diepte van 46,5 m TAW. Uit het noordprofiel van zone 3 kon ook worden afgeleid dat de oorspronkelijke helling zuid en oostwaarts afhelde. Door de aanleg van de toegangsweg werd de depressie gevormd die we nu nog zien.

Het oudste teruggevonden spoor was muur S9, opgebouwd uit onregelmatige blokken Brabantse kalkzandsteen²² zonder mortel. Deze muur zou één van de 13e eeuwse muren kunnen zijn die de oudste toegangsweg naar de burcht flankeerde aan de oostkant. De tegenhanger aan de westkant was waarschijnlijk verwijderd door de bouw van latere sporen.

Parallel met S9 werden 2 jongere muren gevonden: S5 en S6. Beiden kunnen gezien worden als de 60cm brede muren die de toegangsweg naar de burcht flankeerde. S6 vertrok vanop de ijierzandsteen maar liep dieper in het westen tot een hoogte van 1m30. Van muur S5 was enkel de westkant volledig zichtbaar omwille van een recentere versterking. Beide muren lagen op 3m van elkaar en bestonden uit een onregelmatig baksteenpatroon gevat in een witgrijze kalkmortel. Aan de kant van de weg (enkel zichtbaar bij S6) zaten halverwege nog 3 of 4 rijen van rechthoekig gekapte Brabantse kalkzandsteen²³ in verschillende formaten. De muur volgde de helling mee naar beneden maar van de oude weg werden geen sporen meer aangetroffen. Wel werden enkele losse kasseien in de verstoorde grond gevonden.

Ten oosten van S6 was een kleine put (S14) gemetst van 1m op 1m60. Deze was gebouwd na de aanleg van muur S6 en S9, gebruikte de natuurlijke ijierzandsteen als bodem en was opgebouwd uit baksteen en geel witte kalkmortel. Naast bot en glas bevatte de put opvallend veel aardewerk, waaronder een 20tal kamerpotten. De grote hoeveelheid volledige potten, de geringe diepte en het feit dat de put niet waterdicht was, doen vermoeden dat we hier niet met een beerput maar eventueel met mest- of composthoop te maken hebben. Het materiaal dateerde de put in de 2de helft van de 16de eeuw, begin 17^e eeuw. In zone 1, het westelijk deel van de proefsleuf, zaten enkele sporen (S1 en S2) die mogelijk te maken hadden met de aanleg van S5. In zone 3 bevond zich nog een dun loopvlak (S12) met verschillende kleuren. Zowel deze sporen in zone 1 als de looplaag in zone 3 werden afgedekt met de recentere verstoorte afdeklaag S3. Deze liep ook veel dieper door in zone 2 en bevatte centraal nog een riolering (S17) en een reserve elektriciteitskabel.

Ondanks de recente verstoringen en de afwezigheid van de oude bestrating kon de oude toegangsweg van de burcht toch gelocaliseerd worden door de aanwezigheid van de flankerende muren. Het verdere vervolg naar het zuiden kan voor de eerstvolgende meters voorspeld worden via het vervolg van de depressie en de locatie van het brugje. Het verdere traject en de bocht die de weg maakte op de flank van de helling is moeilijker te localiseren. De muurdelen die zich langs de oostzijde van het vroegere wegtracé bevinden, op het bovenste kwart van de helling, zijn met zekerheid in dezelfde bouwfase te plaatsen als de twee baksteen muurdelen die in de proefput werden aangetroffen. Dieper naar beneden toe wordt de situatie geheel onduidelijk. Wegens de erosie en de vele grondverschuivingen doorheen de tijd heeft het uitzicht van de helling een sterke verandering ondergaan doorheen de tijd. Nergens is in de micromorfologie van de helling nog een spoor te vinden van de voormalige weg. De aansluiting van de voormalige toegangsweg met de huidige Burchtstraat kon dus niet vastgesteld worden.

²² Mogelijk witte arduyn of Gobertangestein.

²³ Idem

Bijlages:

- 1: Administratieve gegevens**
- 2: Lijst met afkortingen**
- 3: Sporenlijst**
- 4: Vondstenlijst**
- 5: Fotolijst**
- 6: Grondplan**
- 7: Overzichtsplan**
- 8: Profielen**
- 9: Vergunningen**

Administratieve gegevens

Projectcode:	LE-11-KE3
Opdrachtgever:	Team Herman van Meer Heldenplein 9 3500 Hasselt
Opdrachtgevende overheid:	Agentschap Ruimte en Erfgoed, Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid
Dossiernummer vergunning:	2011/304 (11-34693)
Vergunninghouder:	Elke Wesemael
Aard van het onderzoek:	Prospectie met ingreep in de bodem
Begin vergunning:	1 september 2011
Einde vergunning:	Einde der werken
Provincie:	Vlaams-Brabant
Gemeente:	Leuven
Deelgemeente:	Leuven
Adres:	Keizersberg, Burchtstraat zn, "zuidelijke toegang"
Kadastrale gegevens:	Afd. 1, sectie A, perceel 10D2, 10Z en 21N
Coördinaten:	X: 173125 Y: 175340
Totale oppervlakte:	/
Te onderzoeken:	30m ²
Bodem:	OB
Archeologisch depot:	Stadsmuseum M Leopold Vanderkelenstraat 28 3000 Leuven

Kleur:

Blauw	BL
Bruin	BR
Donker (kleur)	DO
Geel	GE
Gevlekt	VL
Grijs	GR
Groen	GRO
Leemkleurig	LE
Licht (kleur)	LI
Mergelkleur	ME
Oranje	OR
Paars	PA
Roest(kleurig)	ROE
Rood	RO
Wit	WI
Zwart	ZW

Samenstelling:

Baksteen	Ba
Beuksteen	Bs
Grind	Gr
Hout	Ho
Houtskool	Hk
Kalk	Ka
Kalksteen	Ks
Kei	Kei
Kiezel	Kz
Klei	Kl
Leem	Le
Leisteen	Lei
Mergel	Me
Moederbodem	Moe
Mortel	Mo
Natuursteen	Ns
Dakpan	Dp
Silex	Si
Slak	Sl
Steenkool	Sk
Verbrand	Vb
Zand	Za
Zandsteen	Zs
Zavel	Zv
IJzeroxide	Fe
Fosfaat (groene band)	Ff
Mangaan	Mn

Hoeveelheid:

Zeer weinig	zw
Weinig	w
Matig	m
Veel	v
Zeer veel	zv

Periodes:

Bronstijd	BRONS
- Vroege Bronstijd	BRONSV
- Midden Bronstijd	BRONSM
- Late Bronstijd	BRONSL
IJzertijd	IJZ
- Vroege IJzertijd	IJZV
- Midden IJzertijd	IJZM
- Late IJzertijd	IJZL
Romeins	ROM
- Vroeg Romeins	ROMV
- Midden Romeins	ROMM
- Laat Romeins	ROML
Middeleeuwen	MID
- Vroege Middeleeuwen	MIDV
- Volle Middeleeuwen	MIDH
- Late Middeleeuwen	MIDL
- Post Middeleeuwen	MIDP

Materiaalcategorie:

Glas	GL
Keramik	AW
Metaal	MET
Mortel	MOR
Organisch	ORG
Pleisterwerk	PLW
Terracotta	TC
Steen	ST

Aardewerk:

Dikwandig (ROM)	DW
Dikwandig amfoor (ROM)	AM
Dikwandig dolium (ROM)	DO
Dikwandig wrijfschaal (ROM)	MO
Gebronsd (ROM)	GB
Geglazuurd (MID)	+ GL
Geverfd (ROM)	GV
Gladwandig (ROM)	GW
Grijsbakkend (MID)	GRIJS
Handgevormd	HA
Kurkwaar	KU
Maaslands witbakkend (MID)	MAASL
Maaslands roodbakkend (MID)	MAASL2
Pompejaans rood (ROM)	PR
Porselein	PORS
Protosteengoed (MID)	PSTG
Roodbakkend (MID)	ROOD
Roodbeschilderd (MID)	RBESCH
Ruwwandig (ROM)	RW
Steengoed (MID)	STG
Terra nigra (ROM)	TN
Terra rubra (ROM)	TR
Terra sigillata (ROM)	TS
Waaslands (ROM)	WGR
Waaslands rood (ROM)	WRD
Witbakkend (MIDP)	WIT

Spoornr	Laag	Werkput	Vlak	Gecoupeerd	Soort	Beschrijving	Vorm	Kleur	Samenstelling	Oriëntatie	Begin	Einde	Relaties	Opmerking
1	1	1	1	ONWAAR	Laag	BR puinlaag, waarschijnlijk van aanleg van muur S5	/	BR	Le, Ba, Mo, St, Lei, Sp Hk	/	/	/	/	Bevat minder puin dan S3
2	1	1	1	ONWAAR	Laag	Compacte puinlaag	/	LIBR-BR	ZaLe, Ba, Mo, Sp Hk, w Lei, Zs	/	/	/	/	Bevat meer Ba dan S1
3	1	1	1	ONWAAR	Laag	Recente puinlaag, opvulling van sleuf om S16 aan te leggen	/	BR	ZaLe, zv Ba, v Mo, v Lei, Sp Hk	/	/	/	/	/
4	1	1	1	ONWAAR	Laag	GRO laag die op sommige plaatsen overgaat in FeZs. Aanzet van moederbodem	/	BR-BEI, GRO	Za, Le, Ks	/	/	/	/	Is in zone 1 beetje vermengd met S1 in NW hoek
5	1	1	1	ONWAAR	Muur	Muur tussen zone 1 en zone 2. Hoogte variërend rond 1m. 60cm breed. Fundament is minder diep in noorden. Onregelmatig metselwerk, baksteengrootte: 25 x 12 x 6cm of kleinere stukken.	Langwerpig	WIGr mortel	Ba, KaMo	N-Z	/	/	/	De oostzijde van de muur was niet zichtbaar. Mogelijk gelijkaardig als westzijde van muur S6.
6	1	1	1	ONWAAR	Muur	Muur tussen zone 2 en zone 3. 60cm breed. 1m30 hoog in W, 70cm in O. Westzijde bestaat uit 5 rijen baksteen onderaan, 3 of 4 rijen ?witte orduin, kalksteen? Daaronder opnieuw baksteen.	Langwerpig	WIGr mortel	Ba, KaMo, KaZs	N-Z	/	/	/	Witte stenen zijn Brabantse kalkzandsteen.
7	1	1	1	ONWAAR	Moederbodem	Moederbodem van FeZs	/	BR-RO-GR	FeZs	/	/	/	/	Harde maar brokkelig.
8	1	1	1	ONWAAR	Laag	Laag tussen muren S6 en S9	/	BRGR, GRO	ZaLe, w Ba, w Mo, w Hk, w St	/	/	/	/	/

Spoornr	Laag	Werkput	Vlak	Gecoupeerd	Soort	Beschrijving	Vorm	Kleur	Samenstelling	Oriëntatie	Begin	Einde	Relaties	Opmerking
9	1	1	1	ONWAAR	Muur	Mogelijke 12e-eeuwse voorloper van S6	Langwerpig	WIGR	KaZs	N-Z	/	/	/	Bouw materiaal van 1e burcht, geen Mo, onregelmatige St, loopt ten Z van beerput verder door. Brabantse kalkzandsteen.
10	1	1	1	ONWAAR	Laag	ZaLe laag boven S4 en S7	/	ORGE	ZaLe, w FeZs	/	/	/	tegen S9	Zeer harde laag, onverstoord.
11	1	1	1	ONWAAR	Laag	Laag boven S10	/	ROBR	ZaLe, w Ba, w Kei	/	/	/	/	Veel zachter dan S10
12	1	1	1	ONWAAR	Laag/loopvlak	Dun looplaagje	/	WIGE	ZaLe, w sp Hk	/	/	/	/	Soms GROGR en ZWRO laag eronder.
13	1	1	1	ONWAAR	Laag	/	/	ROBR	Soms GROGR en ZWRO laag eronder.	/	/	/	idem aan S11	Idem aan S11 maar vermengd met bouwpuin
14	1	1	1	ONWAAR	Put	Gemetst putje tegen S6. Muurdikte 1 tot 2 Ba, onregelmatige metsvorm (Bs: 25 x 12,5 x 5,5cm), max bewaarde diepte: 65 cm.	/	WIGE mortel	Ba, Mo	/	1450	1550	bevat S15, op S7, tegen S6, door S9	Beerput of compostput. Bodem is de natuurlijke FeZs.
15	1	1	1	ONWAAR	Laag	Grond in beerput S14 (Puin vermengd met zelfde soort grond als S4: bevat pispotten, bot van konijn en mogelijk koe, Raeren wijnkannetje en scherven van slurfbekers)	/	GROBR	Ba, Ns, Lei Dp	/	/	/	in S14	/
16	1	1	1	ONWAAR	Muur	Plastieken buis: stroomkabel uit de jaren '70 onder baksteen en op/in zandige stabilisé	/	/	Ba, Za, Plastiek	/	1970	1980	/	/
17	1	1	1	ONWAAR	Riool	Recente riool	/	GR	Beton	/	20e eeuw	1970	/	/

Volgnr	Werkput	Vlak	Spoor	Mat	Soort	Aantal	Fragm	Vorm	Begin	Einde	Opmerkingen
1	1	1	14	AW	STG	1	1	Wijnkruik	Eind 16e eeuw	Begin 17e eeuw	Raeren, geglazuurd
1	1	1	14	AW	ROOD	1	3	Bord	MIDP	Begin 17e eeuw	Vogel in witte slibversiering
1	1	1	14	AW	STG	1	2	Kamerpot	16e eeuw	Begin 17e eeuw	Raeren, geglazuurd
1	1	1	14	AW	STG	1	3	Kamerpot	16e eeuw	Begin 17e eeuw	Raeren, geglazuurd
1	1	1	14	AW	STG	1	8	Kamerpot	16e eeuw	Begin 17e eeuw	Raeren, geglazuurd
1	1	1	14	AW	STG	1	1	Kamerpot	16e eeuw	Begin 17e eeuw	Raeren, geglazuurd
1	1	1	14	AW	STG	2	2	Kamerpot	16e eeuw	Begin 17e eeuw	Raeren, geglazuurd
1	1	1	14	AW	STG	1	1	Kamerpot	16e eeuw	Begin 17e eeuw	Raeren, geglazuurd
1	1	1	14	AW	STG	1	1	Kamerpot	16e eeuw	Begin 17e eeuw	Raeren, geglazuurd
1	1	1	14	AW	ROOD	1	3	Bord	MIDP	MIDP	Bord met witte slibversiering
1	1	1	14	AW	ROOD	1	1	Kamerpot	16e eeuw	Begin 17e eeuw	Raeren, geglazuurd
1	1	1	14	AW	STG	2	7	Kamerpot	16e eeuw	Begin 17e eeuw	Raeren, geglazuurd
1	1	1	14	AW	STG	1	1	Kamerpot	16e eeuw	Begin 17e eeuw	Raeren, geglazuurd
1	1	1	14	AW	ROOD	2	2	/	MIDP	MIDP	/

Volgnr	Werkput	Vlak	Spoor	Mat	Soort	Aantal	Fragm	Vorm	Begin	Einde	Opmerkingen
1	1	1	14	GL	/	1	1	Vensterglas	MIDP	MIDP	/
1	1	1	14	AW	ROOD	1	19	Kom	MIDP	MIDP	Grote pot met horizontale handvatten en rand met inknijpingen
1	1	1	14	Bot	Dier	69	69	/	/	/	O.a. Konijn
1	1	1	14	GL	/	max 17	29	/	1450	1525	Vensterglas, bekers, krautstrunk
1	1	1	14	MET	Cu, Fe	6	6	/	15e eeuw	16e eeuw	O.a. Nagels en riemtong
1	1	1	14	TC	Bs, pijpje	2	3	/	eind 16e eeuw	MIDP	Pijpje en platte baksteen met aanzet van gat
1	1	1	14	ORG	Schelp	8	8	Oester	/	/	/
1	1	1	14	AW	ROOD, GW, STG	max 276	344		15e eeuw	MIDP	o.a. Een fragment van een Raeren kan (eind 16e - begin 17e eeuw), grape, bloempot, kamerpot, kruik, pot, e.a.
1	1	1	3	AW	STG, ROOD, WIT	7	7	/	MIDP	Recent	/

Volgnr	Werkput	Vlak	Spoor	Mat	Soort	Aantal	Fragm	Vorm	Begin	Einde	Opmerkingen
1	1	1	3	Bot	Dier	3	3	/	/	/	/
1	1	1	3	MET	Fe	2	2	/	/	/	Nagel, muuranker
1	1	1	3	ST	Ns	1	1	Kassei	/	/	Mogelijk van oude wegbedekking
1	1	1	3	Bot	Dier	1	1	/	/	/	/
1	1	1	3	TC	Bs	2	2	Dakpan	MIDP	Recent	/
1	1	1	3	AW	STG, ROOD, WIT	5	5	/	MIDL	Recent	O.a. Raeren, Delfts blauw
1	1	1	3	MET	Cu	1	1	Munt	1617	1617	Bourgondische duit van Albrecht en Isabella

DSC-nummer	Soort opname	Spoornummer	Beschrijving	Genomen uit	Opmerkingen
273	Overzicht	/	Terrein met zicht op brug	N	/
274	Overzicht	/	Terrein met zicht op brug	N	/
275	Werkfoto	/	Aanleg sleuf 1	W	/
276	Werkfoto	/	Aanleg sleuf 1	W	/
277	Werkfoto	/	Aanleg sleuf 1 met S...	ZW	/
278	Werkfoto	S5	Muur S 5	ZW	/
279	Werkfoto	S5	Muur S 5	W	/
280	Werkfoto	S5	Muur S 5	W	/
281	Werkfoto	S5	Muur S 5	N	/
282	Werkfoto	S5	Muur S 5	W	/
283	Werkfoto	S5	Muur S 5	N	/
284	Werkfoto	S6, S14	Muur S 6 en put S 14	Z	/
285	Werkfoto	S14	Put S 14	Z	/
286	Werkfoto	S14	Put S 14	Z	/
287	Werkfoto	S5, S6 en S14	Muren S5, S6 en put S14	Z	/
288	Werkfoto	S5, S6 en S14	Muren S5, S6 en put S14	Z	/
289	Werkfoto	S6, S14	Muur S 6 en put S 14	N	/
290	Werkfoto	S6, S14	Muur S 6 en put S 14	N	/
291	Werkfoto	S14	Put S 14	N	/
292	Werkfoto	S14	Put S 14	N	/
293	Werkfoto	S17	Riooldeksel S 17	O	/
294	Werkfoto	S17	Riooldeksel S 17	O	/
295	Werkfoto	S5, S6, S17, S14	Overzicht proefsleuf 1	O	/
296	Werkfoto	S14, S15	Put met grond en scherven	N	/
297	Detail	S17	Natuursteen	O	Bleek riooldeksel te zijn.
298	Detail	S17	Natuursteen	N	/
299	Detail	S17	Natuursteen	N	/
300	Detail	S17	Natuursteen	N	/
301	Detail	S17	Natuursteen	N	/
302	Werkfoto	S5, S6, S17, S14	Overzicht proefsleuf 1	N	/
303	Overzicht	S17	Natuursteen in proefsleuf 1	N	/
304	Detail	S14, S15	Put met grond en scherven	N	/
305	Detail	S14, S15	Put met grond en scherven	N	/
306	Werkfoto	S5, S6	Vrijgelegde muren	W	/
307	Werkfoto	S6	Vrijgelegde muren	W	/
308	Werkfoto	/	Terrein ten opzicht van brugje	N	/
309	Werkfoto	/	Terrein ten opzicht van brugje	N	/
310	Detail	S15	Scherf met geveerde vogel	Z	/
311	Detail	S15	Scherf met geveerde vogel	Z	/
312	Detail	S14, S15	Put met grond en scherven	N	/
313	Detail	S14, S15	Put met grond en scherven	N	/
314	Detail	S14, S15	Put met grond en scherven	N	/
315	Detail	S14, S15	Put met grond en scherven	N	/
316	Detail	S14, S15	Put met grond en scherven	W	/
317	Detail	S14, S15	Put met grond en scherven	W	/

DSC-nummer	Soort opname	Spoornummer	Beschrijving	Genomen uit	Opmerkingen
318	Detail	S14, S15	Put met grond en scherven	Z	/
319	Detail	S15	Scherf met geverfde vogel	Z	/
323	Detail	S1 t.e.m. S4	Westprofiel proefsleuf 1	O	/
324	Detail	S1 t.e.m. S4	Westprofiel proefsleuf 1	O	/
325	Detail	S1 t.e.m. S4	Westprofiel proefsleuf 1	O	/
326	Detail	S1, S3, S4	Noordprofiel (deel 1) proefsleuf 1	Z	/
327	Detail	S1, S3, S4	Noordprofiel (deel 1) proefsleuf 1	Z	/
328	Detail	S1, S3, S4	Noordprofiel (deel 1) proefsleuf 1	Z	/
329	Detail	S1, S2	Zuidprofiel proefsleuf 1	N	/
330	Detail	S1, S2	Zuidprofiel proefsleuf 1	N	/
331	Detail	S1, S2	Zuidprofiel proefsleuf 1	N	/
332	Werkfoto	/	Overzicht proefsleuf 1	W	/
333	Detail	S5	Muur S5	W	/
334	Detail	S5	Muur S5	W	/
335	Detail	S5	Muur S5	W	/
336	Detail	S5	Muur S5 deel 1	W	/
337	Detail	S5	Muur S5 deel 1	W	/
338	Detail	S5	Muur S5	W	/
339	Werkfoto	/	Overzicht proefsleuf 1	W	/
340	Werkfoto	/	Overzicht proefsleuf 1	NW	/
341	Werkfoto	S6, S14	Muur S 6 en put S 14	NW	/
342	Werkfoto	S6, S14	Muur S 6 en put S 14	N	/
343	Werkfoto	S6, S14	Muur S 6 en put S 14	N	/
344	Overzicht	S6, S14	Muur S 6 en put S 14	W	/
345	Overzicht	S6, S14	Muur S 6 en put S 14	W	/
346	Overzicht	S6, S14	Muur S 6 en put S 14	W	/
347	Detail	S1, S2 en S4	Bodem proefsleuf 1, zone 1	N	/
348	Detail	S1, S2 en S4	Bodem proefsleuf 1, zone 1	N	/
349	Detail	S1, S2 en S4	Bodem proefsleuf 1, zone 1	N	/
350	Detail	S5, S16	Muur met recente stroomkabel erlangs	O	/
351	Detail	S5, S16	Muur met recente stroomkabel erlangs	O	/
352	Detail	S5, S16	Muur met recente stroomkabel erlangs	O	/
353	Detail	S5, S16	Muur met recente stroomkabel erlangs	O	/
354	Detail	S5, S16	Muur met recente stroomkabel erlangs	O	/
355	Detail	S5, S16	Muur met recente stroomkabel erlangs	O	/
356	Detail	S5, S16	Muur met recente stroomkabel erlangs	O	/
357	Detail	S3, S4, S10, S11, S12, S13	Noordprofiel (deel 3) proefsleuf 1	Z	/
358	Detail	S3, S4, S10, S11, S12, S13	Noordprofiel (deel 3) proefsleuf 1	Z	/
359	Detail	S3, S4, S10, S11, S12, S13	Noordprofiel (deel 3) proefsleuf 1	Z	/
360	Detail	S3, S4, S10, S11, S12, S13	Noordprofiel (deel 3) proefsleuf 1	Z	/
361	Detail	S3, S4, S10, S11, S12, S13	Noordprofiel (deel 3) proefsleuf 1	Z	/
362	Detail	S3, S4, S10, S11,	Noordprofiel (deel 3) proefsleuf 1	Z	/

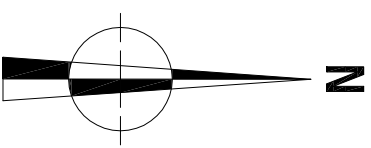
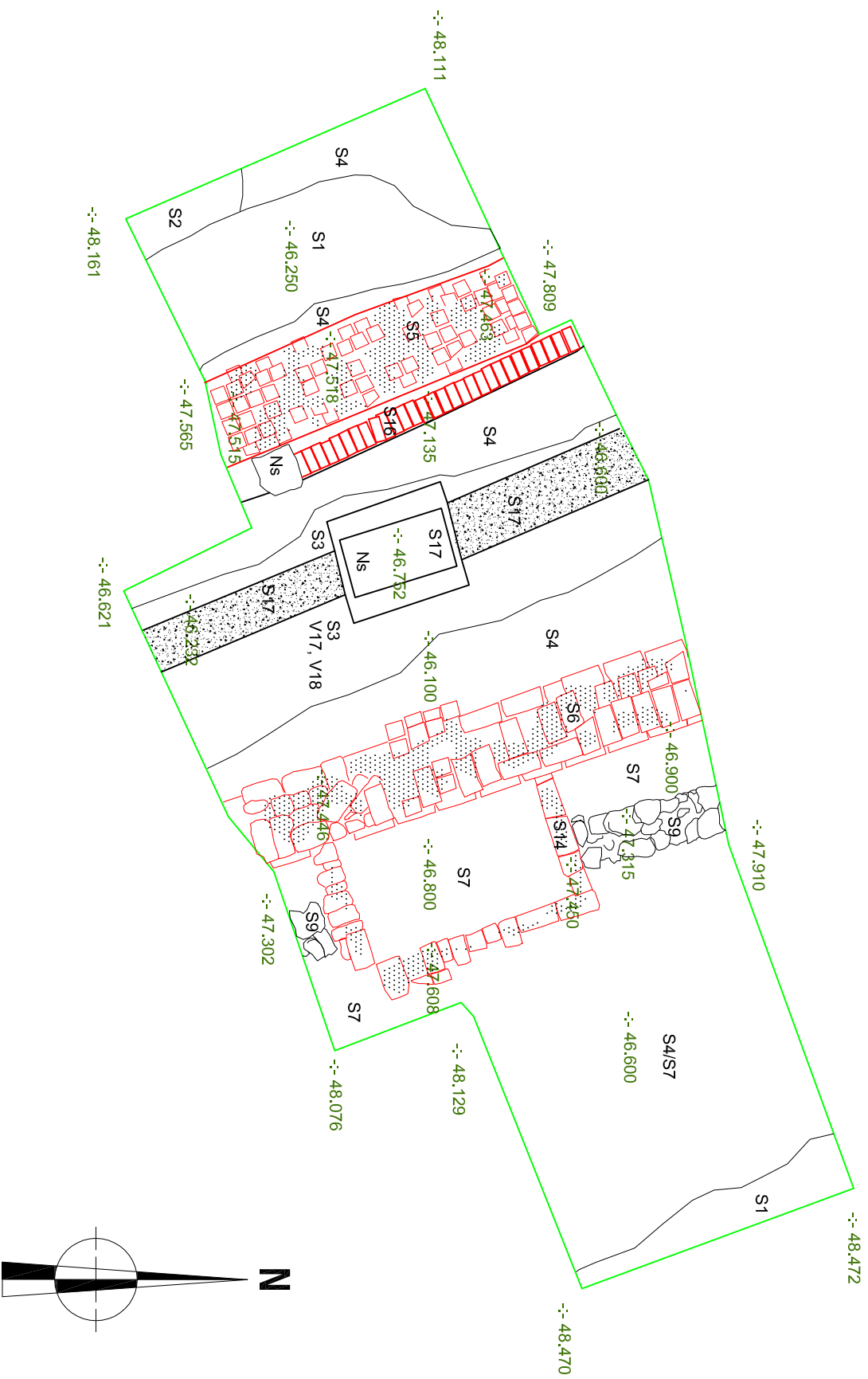
DSC-nummer	Soort opname	Spoornummer	Beschrijving	Genomen uit	Opmerkingen
		S12, S13			
363	Detail	S3, S4, S10, S11, S12, S13	Noordprofiel (deel 3) proefsleuf 1	Z	/
364	Detail	S3, S4, S10, S11, S12, S13	Noordprofiel (deel 3) proefsleuf 1	Z	/
365	Detail	S3, S4, S10, S11, S12, S13	Noordprofiel (deel 3) proefsleuf 1	Z	/
366	Detail	S3, S4, S10, S11, S12, S13	Oostprofiel proefsleuf 1	W	/
367	Detail	S3, S4, S10, S11, S12, S13	Oostprofiel proefsleuf 1	W	/
368	Detail	S3, S4, S10, S11, S12, S13	Oostprofiel proefsleuf 1	W	/
369	Detail	S3, S4, S10, S11, S12, S13	Oostprofiel proefsleuf 1	W	/
370	Detail	S3, S4, S10, S11, S12, S13	Oostprofiel proefsleuf 1	W	/
371	Werkfoto	S3, S4, S10, S11, S12, S13	Hoek tussen oost en noordprofiel proefsleuf 1	ZW	/
372	Werkfoto	S3, S4, S10, S11, S12, S13	Hoek tussen oost en noordprofiel proefsleuf 1	ZW	/
373	Detail	S3, S4, S17	Noordprofiel (deel 2) proefsleuf 1	Z	/
374	Detail	S3, S4, S17	Noordprofiel (deel 2) proefsleuf 1	Z	/
375	Detail	S3, S4, S17	Noordprofiel (deel 2) proefsleuf 1	Z	/
376	Detail	S3, S4, S17	Noordprofiel (deel 2) proefsleuf 1	Z	/
377	Detail	S3, S4, S17	Noordprofiel (deel 2) proefsleuf 1	Z	/
378	Detail	S3, S4, S17	Noordprofiel (deel 2) proefsleuf 1	Z	/
379	Detail	S3, S4, S17	Noordprofiel (deel 2) proefsleuf 1	Z	/
380	Detail	S6	Muur S6	W	/
381	Detail	S6	Muur S6	W	/
382	Detail	S6	Muur S6	W	/
383	Detail	S6	Muur S6	W	/
384	Detail	S6, S14	Muur S6 met achterliggende put	W	/
385	Detail	S6, S14	Muur S6 met achterliggende put	W	/
386	Detail	S6, S14	Muur S6 met achterliggende put	W	/
387	Detail	S5, S6, S14	Muur S6 met achterliggende put en muur S5 vooraan	W	/
388	Detail	S5, S6, S14	Muur S6 met achterliggende put en muur S5 vooraan	W	/
389	Detail	S6	Muur S6	W	/
390	Detail	S6	Muur S6	W	/
391	Detail	S5, S6, S14	Muur S6 met achterliggende put en muur S5 vooraan	W	/
392	Detail	S6	Muur S6	W	/
393	Detail	S6	Muur S6	W	/
394	Overzicht	S5, S17, S14, S6, S16	Overzicht proefsleuf 1	N	/
395	Overzicht	S5, S17, S14, S6, S16	Overzicht proefsleuf 1	N	/
396	Overzicht	S17, S14, S6, S16	Overzicht proefsleuf 1	N	/
397	Overzicht	S5, S17, S14, S6, S16	Overzicht proefsleuf 1	N	/

DSC-nummer	Soort opname	Spoornummer	Beschrijving	Genomen uit	Opmerkingen
398	Detail	S14, S6, S9	Muur S6 met achterliggende put en oudere muur S9	N	/
399	Detail	S14, S6, S9	Muur S6 met achterliggende put en oudere muur S9	N	/
400	Detail	S14, S6, S9	Muur S6 met achterliggende put en oudere muur S9	N	/
401	Detail	S14, S6, S9	Muur S6 met achterliggende put en oudere muur S9	N	/
402	Detail	S14, S6, S9	Muur S6 met achterliggende put en oudere muur S9	N	/
403	Detail	S14, S6, S9	Muur S6 met achterliggende put en oudere muur S9	N	/
404	Detail	S14, S6, S9, S4, S7	Bodem proefsleuf 1, zone3	O	/
405	Overzicht	S14, S6, S9	Muur S6 met achterliggende put en oudere muur S9	O	/
406	Overzicht	S14, S6, S9	Muur S6 met achterliggende put en oudere muur S9	O	/
407	Overzicht	S14, S6, S9	Muur S6 met achterliggende put en oudere muur S9	O	/
408	Detail	S3, S4, S10, S11, S12, S13, S9	Noordprofiel (deel 3) proefsleuf 1	Z	/
409	Overzicht	S5, S17, S14, S6, S16	Overzicht proefsleuf 1	ZO	/
410	Detail	S14, S6, S9, S16	Put S14 tegen muur S6 en doorheen S9	Z	/
411	Detail	S14, S6, S9, S16	Put S14 tegen muur S6 en doorheen S9	Z	/
412	Detail	S14, S6, S9, S16	Put S14 tegen muur S6 en doorheen S9	Z	/
413	Detail	S14, S6, S9, S16	Put S14 tegen muur S6 en doorheen S9	Z	/
414	Detail	S14, S6	Put S14 tegen muur S6	Z	/
415	Overzicht	S5, S17, S14, S6, S16	Overzicht proefsleuf 1	Z	/
416	Detail	S6, S14	Muur S6 met achterliggende put	ZW	/
417	Overzicht	S5, S17, S14, S6, S16	Overzicht proefsleuf 1	ZW	/
418	Overzicht	S5, S17, S14, S6, S16	Overzicht proefsleuf 1	ZW	/
419	Werkfoto	/	Proefsleuf 1 vanop brugje	Z	/
420	Werkfoto	/	Proefsleuf 1 vanop brugje	Z	/
421	Werkfoto	/	Proefsleuf 1 vanop brugje	Z	/
422	Overzicht	S5, S6, S14	Overzicht proefsleuf 1	W	/
423	Overzicht	S5, S6, S14	Overzicht proefsleuf 1	W	/
424	Overzicht	S5, S6, S14	Overzicht proefsleuf 1	W	/
425	Detail	S5, S17	Muur S5 met recente stroomkabel erlangs	N	/
426	Detail	S5, S17	Muur S5 met recente stroomkabel erlangs	N	/
427	Detail	S5, S17	Muur S5 met recente stroomkabel erlangs	N	/
428	Overzicht	S5, S6, S14, S17, S16	Overzicht proefsleuf 1	N	/
429	Overzicht	S5, S6, S14, S17, S16	Overzicht proefsleuf 1	N	/
430	Overzicht	S5, S6, S14, S17, S16	Overzicht proefsleuf 1	N	/
431	Detail	S6, S14, S9	Muur S6 met achterliggende put en oudere muur S9	N	/
432	Detail	S6, S14, S9	Muur S6 met achterliggende put en	N	/

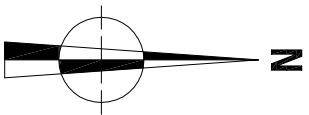
DSC-nummer	Soort opname	Spoornummer	Beschrijving	Genomen uit	Opmerkingen
			oudere muur S9		
433	Detail	S6, S14, S9	Muur S6 met achterliggende put en oudere muur S9	N	/
434	Overzicht	S5, S6, S14, S17, S16	Overzicht proefsleuf 1	O	/
435	Overzicht	S5, S6, S14, S17, S16	Overzicht proefsleuf 1	O	/
436	Overzicht	S5, S6, S14, S17, S16	Overzicht proefsleuf 1	O	/
437	Overzicht	S5, S6, S14, S17, S16	Overzicht proefsleuf 1	O	/
438	Detail	S14, S6, S9	Put S14 tegen muur S6 en doorheen S9	Z	/
439	Detail	S14, S6, S9	Put S14 tegen muur S6 en doorheen S9	Z	/
440	Detail	S14, S6, S9	Put S14 tegen muur S6 en doorheen S9	Z	/
441	Detail	S14, S6, S9	Put S14 tegen muur S6 en doorheen S9	Z	/
442	Detail	S14, S6, S9	Put S14 tegen muur S6 en doorheen S9	Z	/
443	Detail	S14, S6	Put S14 tegen muur S6	N	/
444	Detail	S14	Put S14, hoek in moederbodem ingebouwd	N	/
445	Detail	S14, S6	Put S14 tegen muur S6	N	/
446	Detail	S14, S6	Put S14 tegen muur S6	N	/
447	Detail	S14, S9, S6	Put S14 tegen muur S6 en doorheen S9	O	/
448	Detail	S14, S9, S6	Put S14 tegen muur S6 en doorheen S9	O	/
449	Detail	S14, S9, S6	Put S14 tegen muur S6 en doorheen S9	O	/
450	Detail	S14, S9, S6	Put S14 tegen muur S6 en doorheen S9	O	/
451	Detail	S14, S9, S6	Put S14 doorheen S9	O	/
466	Detail	/	V13, kamerpot uit S14	/	/
467	Detail	/	V13, kamerpot uit S14	/	/
468	Detail	/	V11, kamerpot uit S14	/	/
469	Detail	/	V11, kamerpot uit S14	/	/
470	Detail	/	V9, kamerpot uit S14	/	/
471	Detail	/	V9, kamerpot uit S14	/	/
472	Detail	/	V16, kamerpot 1 uit S14	/	/
473	Detail	/	V16, kamerpot 1 uit S14	/	/
474	Detail	/	V16, kamerpot 2 uit S14	/	/
475	Detail	/	V16, kamerpot 2 uit S14	/	/
476	Detail	/	V8, kamerpot uit S14	/	/
477	Detail	/	V8, kamerpot uit S14	/	/
478	Detail	/	V3, kamerpot uit S14	/	Stukje gebroken aan rand
479	Detail	/	V3, kamerpot uit S14	/	Stukje gebroken aan rand
480	Detail	/	V5, kamerpotfragmenten uit S14	/	1 individu
481	Detail	/	V2, bodem van bord uit S14	/	Beschilderd met vogel
482	Detail	/	V2, bodem van bord uit S14	/	Onderkant
483	Detail	/	V14, 2 fragm. van pot en stukje vensterglas uit S14	/	/
484	Detail	/	V4, 3 bodemfragm. van kamerpot uit S14	/	/
485	Detail	/	V15, randfragment met vingerindrukken uit S14	/	/

DSC-nummer	Soort opname	Spoornummer	Beschrijving	Genomen uit	Opmerkingen
486	Detail	/	V6, 4 bodemfragm. van kamerpot uit S14	/	/
487	Detail	/	V10, randfragment van geglaazuurd bord uit S14	/	/
488	Detail	/	V7, 2 fragm. Van kamerpot uit S14	/	/
489	Detail	/	V12, scherven van kamerpot uit S14	/	/
490	Detail	/	V16 uit S14	/	/
491	Detail	/	V16 uit S14, o.a. Aardewerk pijpje	/	/
492	Detail	/	V16 uit S14	/	/
493	Detail	/	V16 uit S14, o.a. Raerenfragment	/	/
494	Detail	/	V16 uit S14, o.a. Krautstrunk glas	/	/
495	Detail	/	V17 uit S3	/	/
496	Detail	/	V1 uit S14, Raeren wijnkruikje	/	/
497	Detail	/	V1 uit S14, Raeren wijnkruikje	/	/
498	Detail	/	V1 uit S14, Raeren wijnkruikje	/	/
499	Detail	/	V16 uit S14	/	/
500	Detail	/	V16 uit S14	/	/
501	Detail	/	V16 uit S14	/	/
502	Detail	/	V16 uit S14	/	/
503	Detail	/	V16 uit S14	/	/
504	Detail	/	V16 uit S14	/	/
505	Detail	/	V16 uit S14	/	/
506	Detail	/	V16 uit S14	/	/
507	Detail	/	V16 uit S14, o.a. Raerenfragment	/	/
508	Detail	/	V16 uit S14	/	/
553	Detail	/	V16 uit S14	/	/
554	Detail	/	V16 uit S14	/	/
555	Detail	/	V16 uit S14	/	/
556	Detail	/	V16 uit S14	/	/
557	Detail	/	V16 uit S14	/	/
558	Detail	/	V16 uit S14, o.a. Fragment riemtong	/	/
559	Detail	/	V16 uit S14	/	/
560	Detail	/	V16 uit S14	/	/
561	Detail	/	V18 uit S3	/	/
562	Detail	/	V16 uit S14	/	/
563	Detail	/	V18 uit S3	/	/

<div></div>	
LE-11-KE3	
Leuven	
Zuidelijke toegang	
Keizersberg	
Onderwerp	
Datum	
Grondplan proefput 1	
9 september 2011	
Legende	
Rand proefput	
Spoor	
Absolute hoogte (in m TAW)	
-:- 90.508	
Spoornummer	
Mortel	
Baksteen	
Vondstnummer	
Betón	
S 1	
V 1	
Schaal	
1 : 50	
0	
2,5 m	

LE-11-KE3

Leuven
Zuidelijke toegang
Keizersberg

Onderwerp

Overzichtsplan

Datum

9 september 2011

Schaal

1 : 1000

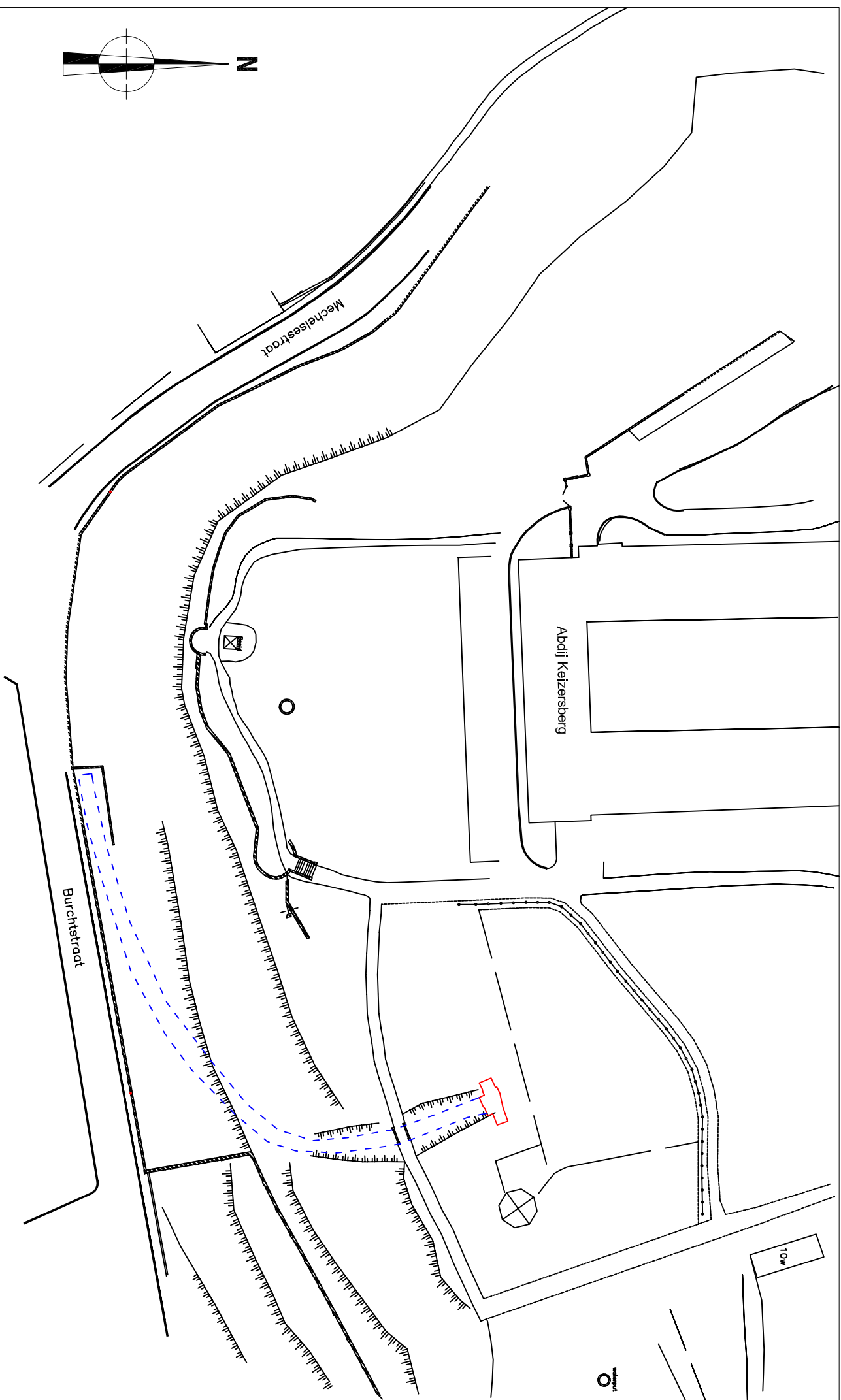
O

50 m

Legende

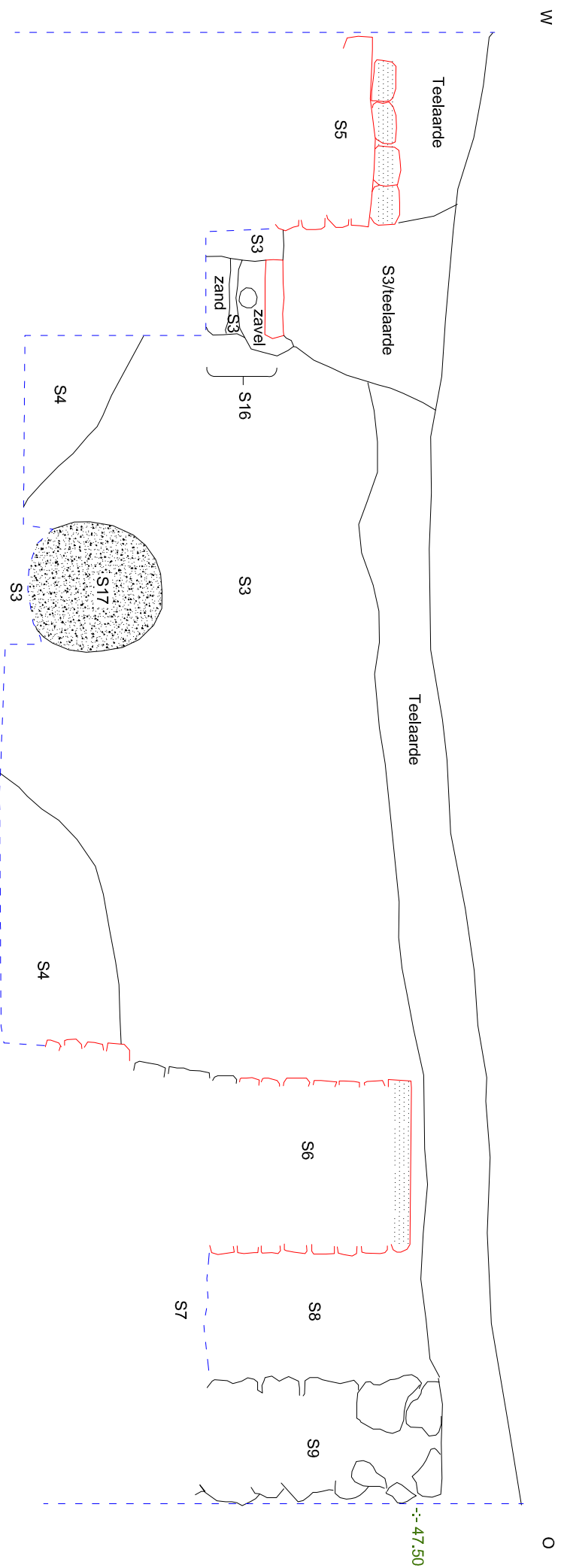
Rand Proefput

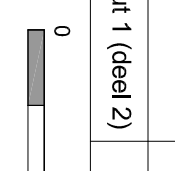
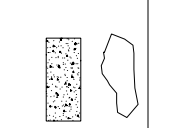
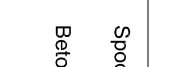

Hypothese
toegangsweg

Noordprofiel

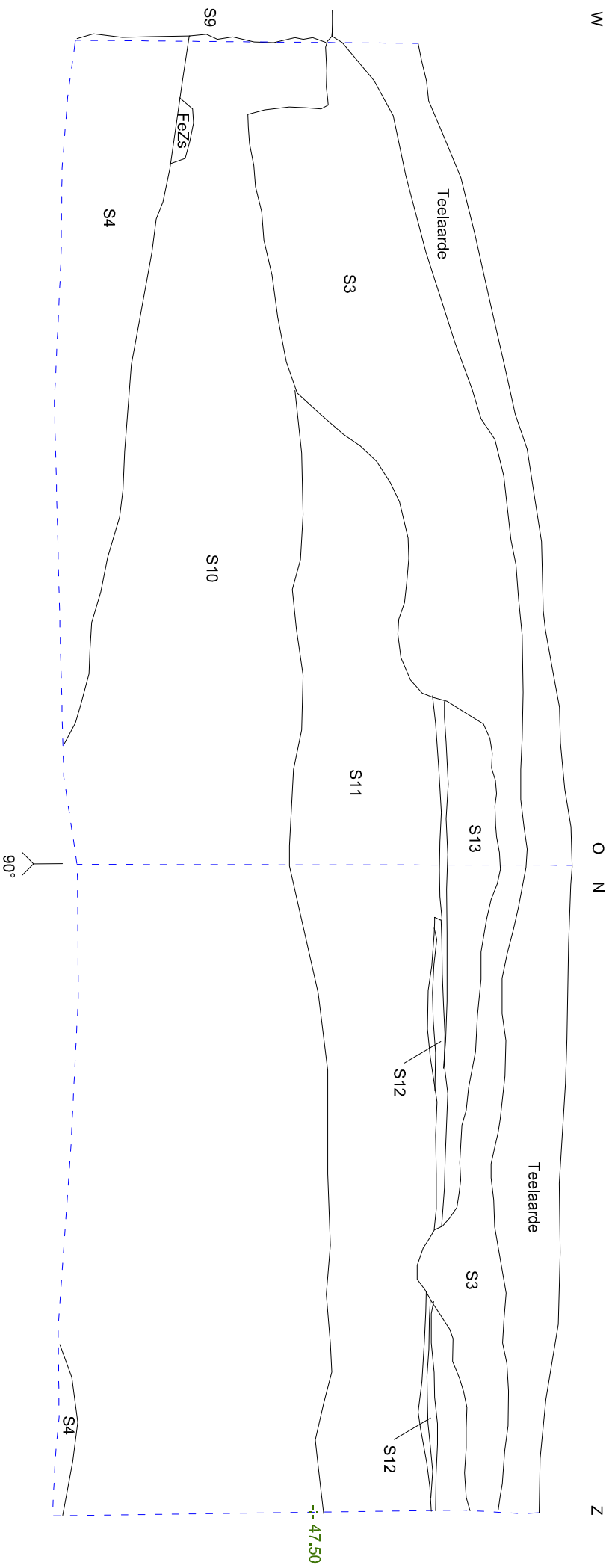

 ARON bvba	
LE-11-KE3	
Onderwerp	Datum
Profielen proefput 1 (deel 2)	
9 september 2011	
Leuven	
Zuidelijke toegang	
Keizersberg	
Schaal	1 : 20
	
0 1 m	
S 1	
Rand profiel	
	
Spoornummer	
	
Beton	
--: 90.508	
	
Baksteen	
	
Mortel	
Absoluite hoogte (in m TAW)	

Noordprofiel

Oostprofiel

Onderwerp		Datum		Legende	
LE-11-KE3		9 september 2011		S 1	
Leuven		Profielen proefput 1 (deel 3)		Rand profiel	
Zuidelijke toegang		Schaal		Spoornummer	
Keizersberg		1 : 20		Spoor	
		0 1 m		± 90.508	
				Absolute hoogte (in m TAW)	

AANGETEKENED**Onroerend Erfgoed**

ARON bvba
t.a.v. Mevr. Elke WESEMAEL
t.a.v. Mevr. Petra DRIESEN
Diesterstraat 44 bus 201
3800 Sint-Truiden

Phoenix gebouw
Koning Albert II laan 19 bus 5
1210 Brussel
tel. 02 553 16 50
fax. 02 553 16 55

VERGUNNING**tot het uitvoeren van een archeologische controle met een metaaldetector**

in toepassing van het Decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999, 28 februari 2003, 10 maart 2006 en 27 maart 2009 en het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994, gewijzigd bij besluit van 12 december 2003, 23 juni 2006, 9 mei 2008, 4 december 2009 en 1 april 2011

Datum:
Behandelaar: Steven Mortier

25 AUG 2011

Dossiernummer: 2011/304(2)
Referentie: 11-

Een vergunning tot het uitvoeren van een archeologische controle met een metaaldetector in:

Lokalisatie:

Provincie: Vlaams-Brabant

Gemeente: Leuven
Deelgemeente: Leuven

Adres: Burchtstraat

Kadaster:

Afdeling: 1
Percelen: 10D2, 10Z en 21N

Sectie: A

Wordt verleend aan:

Naam: WESEMAEL
Adres: ARON bvba
Diesterweg 44 in 3800 Sint-Truiden

Voornaam: Elke

Tijdsduur:

Begindatum: 01 september 2011

Einddatum: einde der werken

Mits de metaaldetectie wordt uitgevoerd in overeenstemming met de algemene bepalingen, bepaald in artikel 14 van het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994, gewijzigd bij besluit van 12 december 2003, 23 juni 2006, 9 mei 2008, 4 december 2009 en 1 april 2011 (B.S. 15.07.1994, 09.06.2004, 22.08.2006, 05.06.2008, 11.01.2010 en 05.05.2011) tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999, 28 februari 2003 en 10 maart 2006, 27 maart 2009 (B.S. 15.09.1993, 08.06.1999, 24.03.2003 en 07.06.2006 en 15.05.2009), voor zover deze niet afwijken van de in deze vergunning bepaalde bijzondere voorwaarden. Dit ontslaat de vergunninghouder niet van andere wettelijke verplichtingen conform de wetgeving op de ruimtelijke ordening. Beroep tegen deze vergunning kan worden ingesteld binnen dertig dagen na ontvangst bij de Vlaamse minister bevoegd voor de monumenten en de landschappen.

Bijzondere voorwaarden:

1. Mits de metaaldetectie gekoppeld is aan vergunning nummer: 2011/304

Verleend aan: WESEMAEL Elke

Op datum van:

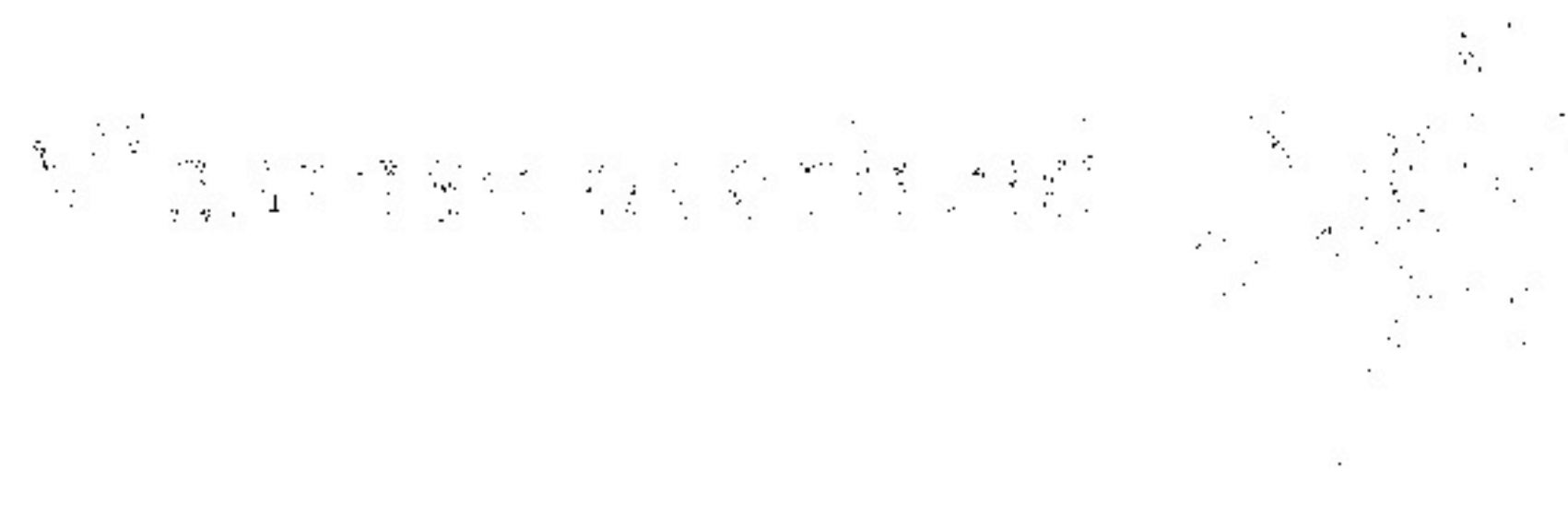
2. Deze vergunning dient in origineel exemplaar aanwezig te zijn op het terrein tijdens het onderzoek.

Brussel,

Voor de Vlaamse Minister,
De Gemachtigde Ambtenaar,

Luc Tack,
Afdelingshoofd.

AANGETEKENDE**Onroerend Erfgoed**

ARON bvba
t.a.v. Mevr. Elke WESEMAEL
t.a.v. Mevr. Petra DRIESEN
Diesterstraat 44 bus 201
3800 Sint-Truiden

Phoenix gebouw
Koning Albert II laan 19 bus 5
1210 Brussel
tel. 02 553 16 50
fax. 02 553 16 55

VERGUNNING**tot het uitvoeren van een prospectie met ingreep in de bodem**

in toepassing van het Decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999, 28 februari 2003, 10 maart 2006 en 27 maart 2009 en het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994, gewijzigd bij besluit van 12 december 2003, 23 juni 2006, 9 mei 2008, 4 december 2009 en 1 april 2011

Datum:
Behandelaar: Steven Mortier

25 AUG 2011

Dossiernummer: 2011/304
Referentie: 11-2144

Een vergunning tot het uitvoeren van een prospectie met ingreep in de bodem in:

Lokalisatie:

Provincie: Vlaams-Brabant

Gemeente: Leuven
Deelgemeente: Leuven

Adres: Burchtstraat

Kadaster:

Afdeling: 1
Percelen: 10D2, 10Z en 21N

Sectie: A

Wordt verleend aan:

Naam: WESEMAEL
Adres: ARON bvba
Diesterweg 44 in 3800 Sint-Truiden

Voornaam: Elke

Tijdsduur:

Begindatum: 01 september 2011

Einddatum: einde der werken

Mits de prospectie met ingreep in de bodem wordt uitgevoerd in overeenstemming met de algemene bepalingen, bepaald in artikel 14 van het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994, gewijzigd bij besluit van 12 december 2003, 23 juni 2006, 9 mei 2008, 4 december 2009 en 1 april 2011 (B.S. 15.07.1994, 09.06.2004, 22.08.2006, 05.06.2008, 11.01.2010 en 05.05.2011) tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999, 28 februari 2003, 10 maart 2006 en 27 maart 2009 (B.S. 15.09.1993, 08.06.1999, 24.03.2003, 07.06.2006 en 15.05.2009), voor zover deze niet afwijken van de in deze vergunning bepaalde bijzondere voorwaarden. Dit ontslaat de vergunninghouder niet van andere wettelijke verplichtingen conform de wetgeving op de ruimtelijke ordening. Beroep tegen deze vergunning kan worden ingesteld binnen dertig dagen na ontvangst bij de Vlaamse minister bevoegd voor de monumenten en de landschappen.

Bijzondere voorwaarden:

1. Een kopie van het verslag dient in tweevoud aan de administratie te worden overgemaakt, telkens op zowel een digitale als een papieren drager.
2. Het opvolgingsformulier in bijlage dient na het onderzoek aan de administratie te worden overgemaakt.
3. De vergunninghouder brengt de (inter)gemeentelijke archeologische dienst op de hoogte van deze vergunning (indien van toepassing).
4. De vergunninghouder brengt het College van Burgemeester en Schepenen van de betreffende gemeente op de hoogte van het archeologisch project.
5. De vergunninghouder meldt het onderzoek aan de CAI via cai@rwo.vlaanderen.be.
6. Deze vergunning en de eraan gekoppelde vergunningen dienen in origineel exemplaar aanwezig te zijn op het terrein tijdens het onderzoek.
7. De bijzondere voorwaarden in bijlage dienen nauwgezet te worden nageleefd.

Brussel,

Voor de Vlaamse Minister,
De Gemachtigde Ambtenaar,

Luc Tack,
Afdelingshoofd.